

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Факультет економіки і управління

Кафедра економіки і підприємництва

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до кваліфікаційної роботи

на тему

"Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств харчової промисловості"

другий (магістерський) рівень

спеціальність 051 Економіка

Виконав: здобувач групи ЕК-21дм _____ А. М. Мамонов
(підпис)

Керівник _____ К. І. Серебряк
(підпис)

Завідувач кафедри _____ І. М. Семененко
(підпис)

Рецензент _____

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Факультет економіки і управління
Кафедра економіки і підприємництва

Другий (магістерський) рівень
спеціальність 051 Економіка

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____2022 року
“ ____ ” _____

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ
вищої освіти другого (магістерського) рівня

Мамонову Артему Віталійовичу

1. Тема роботи "Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств харчової промисловості"
Керівник роботи Серєбряк Ксенія Ігорівна, д.е.н., професор,
затверджений наказом університету від 20 вересня 2022 року № 128/01
2. Строк подання здобувачем роботи 7 листопада 2022 р.
3. Вихідні дані до роботи: 3.1. Наукова та навчальна література. 3.2. Статистичні дані щодо об'єкту та предмету дослідження. 3.4. Дані про стан досліджуваного об'єкту. 3.5. Нормативно-правові акти, теоретичні та методичні джерела за темою кваліфікаційної роботи.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 4.1. Викладення результатів теоретичних та методичних досліджень за темою. 4.2. Аналіз стану об'єкту дослідження. 4.3. Розробка рекомендацій та пропозицій щодо удосконалення об'єкту дослідження.
5. Перелік графічного матеріалу: Таблиці, рисунки та інший демонстраційний матеріал

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 21.09.2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної магістерської роботи	Строк виконання етапів	Примітка
1	Аналіз літератури з тематики магістерської роботи	Вересень 2022 р.	
2	Робота над розділом 1	Вересень 2022 р.	
3	Робота над розділом 2	Жовтень 2022 р.	
4	Робота над розділом 3	Жовтень 2022 р.	
5	Робота над вступом та висновками	Листопад 2022 р.	
6	Оформлення роботи, підготовка демонстраційного матеріалу та доповіді	Листопад 2022 р.	

Здобувач _____ А.В. Мамонов
(підпис)Керівник роботи _____ К. І. Серебряк
(підпис)

РЕФЕРАТ

Текст: 94 с., 13 рис., 19 табл.

У магістерській роботі було досліджено інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств харчової промисловості. Також було розроблено перелік практичних рекомендацій вдосконалення інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств харчової промисловості в сучасних умовах.

ПЕРЕХІДНА ЕКОНОМІКА, РОЗВИТОК, ПІДПРИЄМСТВА,
ІНВЕСТИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ, ХАРЧОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ,
ВИРОБНИЦТВО, ВИТРАТИ, КАПІТАЛ, РИНОК

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	7
1.1. Економічна сутність, елементи та класифікація інвестиційної діяльності підприємств в сучасних умовах	7
1.2. Теоретико-методичні засади інвестиційно-інноваційної діяльності за умов конкуренції.....	10
1.3. Фінансування підприємств харчової промисловості як основа інвестиційно-інноваційної діяльності.....	18
Висновки до 1 розділу	25
РОЗДІЛ 2 ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	26
2.1. Сучасний стан інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств харчової промисловості.....	26
2.2. Особливості економічного розвитку підприємств харчової промисловості на засадах інвестиційно-інноваційної діяльності.....	67
2.3. Обґрунтування необхідності використання інвестиційно-інноваційної стратегії в діяльності підприємств харчової промисловості	76
Висновки до 2 розділу	83
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИК ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ З УРАХУВАННЯМ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	Ошибка! Закладка не определена.
3.1. Розробка методики прогнозування розвитку підприємства при здійсненні інвестиційно-інноваційної діяльності Ошибка! Закладка не определена.	
3.2. Побудова факторної моделі впливу інвестиційно-інноваційної діяльності на ефективність виробництва підприємств харчової промисловості	Ошибка! Закладка не определена.
3.3. Обґрунтування проектного рішення розвитку підприємства при здійсненні інвестиційно-інноваційної діяльності Ошибка! Закладка не определена.	
Висновки до 3 розділу	Ошибка! Закладка не определена.
ВИСНОВКИ.....	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	87

ВСТУП

Інноваційні процеси відіграють важливу роль в успішному розвитку підприємства, організації, регіону і Держави. Від рівня цих процесів залежить економічний та фінансовий стан регіонів та життєдіяльність підприємств. В постійній конкурентній боротьбі за споживачів і ринки збуту товарів та послуг, підприємства мають постійно впроваджувати інновації та розробляти нову продукцію; впроваджувати сучасні технології, системи менеджменту та збуту власної продукції, що виводить їх на наступний етап розвитку, та приводить суспільство загалом до прогресивного росту і розвитку. Інвестування у цій процес діяльності набуває все більш вагомого значення в умовах ринкової економіки. Тільки такий підхід дозволить економіці країни перейти до розвинутих технологій та досягти певних економічних результатів.

Метою магістерської роботи є розробка та обґрунтування теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій вдосконалення інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств харчової промисловості в умовах сучасної ринкової економіки України.

Об'єктом дослідження є інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств харчової промисловості в умовах сучасності.

Предметом дослідження є перелік теоретичних і практичних питань щодо удосконалення інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств в ринкових умовах господарювання.

Методи дослідження. У процесі роботи використані такі методи проведення економічних досліджень: абстрактно-логічний (теоретичні узагальнення і формування висновків), статистико-економічний (аналіз сучасного стану та визначення факторів впливу на здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств харчової промисловості), монографічний економіко-математичне моделювання тощо.

Магістерська робота складається з 92 сторінок, 19 таблиць, 13 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

1.1. Економічна сутність, елементи та класифікація інвестиційної діяльності підприємств в сучасних умовах

Характеристикою сучасного етапу розвитку нашого суспільства є перехід від відтворювального до інноваційного типу розвитку [38]. В зв'язку з цим основною проблемою діяльності промислового виробництва в сучасних умовах становлення ринкових відносин в Україні є переведення його на інноваційний тип розвитку. Без цього неможливо здійснити інтенсифікацію промислового виробництва, подальше економічне зростання. У вирішенні цієї проблеми важливу роль відіграє науково обґрунтована політика держави з активізації інвестиційно-інноваційного процесу в промисловості. Саме вона визначає реальні джерела, напрями, структуру інвестицій, здійснення раціональних та ефективних заходів для виконання загальнодержавних, регіональних та місцевих програм розвитку промислового виробництва. Розглянемо сутність інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств харчової промисловості в сучасних умовах [123].

Інвестиційна діяльність визначається як сукупність практичних дій підприємця, направлених на реалізацію інвестицій [91]. Вона є закономірним результатом прогресивного розвитку продуктивних сил суспільства. Її слід розглядати як процес здійснення додаткових вкладень в найбільш ефективні засоби виробництва, які забезпечують систематичне збільшення виробництва промислової продукції і створюють умови для економічного зростання.

Розвиток промисловості в Україні в умовах реформування її економіки значною мірою визначається темпами і пропорціями інвестицій для впровадження найновіших, перевірених досвідом технологій.

У найбільш загальному економічному змісті під інвестиціями розуміють вкладання капітальних засобів (матеріальних, технічних, фінансових, інтелектуальних цінностей) в об'єкти різних видів економічної діяльності з метою одержання доходу чи соціального ефекту в майбутньому. Існують різні визначення поняття "інвестиції", що показують множинність підходів до розуміння їхньої економічної сутності. У значній мірі це зумовлено економічною еволюцією, специфікою конкретних етапів історико-економічного розвитку, форм і методів господарювання.

Більш широке трактування інвестицій у розглянутий період було представлено позицією, відповідно до якої інвестиції виступають як вкладання не тільки в основні фонди, але й у приріст оборотних коштів, що знайшло відображення в Типовій методиці визначення економічної ефективності капітальних вкладань 1981 р. і інших методичних рекомендаціях. В основі цього підходу лежало положення про те, що основні фонди не функціонують окремо від оборотних коштів і, отже, приріст прибутку (доходу) є результатом їхнього спільного використання [54].

Включення до складу капітальних витрат на формування приросту оборотних коштів поклало початок дослідженню обороту інвестицій і його окремих стадій.

Відповідно до витратного підходу інвестиції розумілися як "затрати на відтворення основних фондів, їхнє збільшення й удосконалювання" [66; 89; 97]. Цей підхід був панівним у теоретичних поглядах і в практичній діяльності, оскільки він показував специфіку господарського механізму, що функціонував в умовах адміністративно-командної економіки. Його характерною рисою було підкреслення значущості продуктивної стадії руху засобів як вихідного пункту інвестиційно-інноваційної діяльності, зменшення ролі грошової форми обороту основного капіталу, рух якого обмежувався рамками тільки будівельного комплексу, таким чином, оборот інвестицій розглядався поза зв'язком з кінцевими народногосподарськими результатами. Акцент на витратній стороні інвестицій, ігнорування стадії перетворення

ресурсів на витрати, що повинна передувати продуктивній стадії руху засобів, спотворювали логіку і послідовність інвестиційного процесу, звужували загальний простір руху інвестицій.

Проведений аналіз трактувань терміна “інвестиції” у закордонній економічній літературі показує, що різні визначення інвестицій зумовлені специфікою сформованих шкіл і напрямів економічної думки, мають загальну суттєву рису, що характеризує це економічне поняття - зв'язок інвестицій з одержанням доходу як цільової установки інвестора.

Разом з тим нерідко зустрічається позиція, відповідно до якої пропонується розрізняти категорії «інвестиції», з одного боку, і «вкладання капіталу», з іншого, на тій підставі, що характерною ознакою інвестицій, на думку її представників, є продуктивний характер цієї категорії. При цьому під інвестиціями розуміється, як правило, придбання засобів виробництва, а під вкладаннями капіталу – купівля фінансових активів. Зокрема, у навчальних курсах «Економікс» при всіх розходженнях у трактуванні терміна «інвестиції» більшість авторів підкреслює матеріально-продуктивний зміст інвестицій або як «витрат на будівництво нових заводів, на верстати й устаткування з тривалим терміном служби», або як «приросту будь-яких матеріальних цінностей – усіх витрат, що безпосередньо сприяють зростанню загальної величини капіталу в економічній системі» [60; 86].

Існує й інший підхід до визначення інвестицій, зумовлений збільшенням значення ринку цінних паперів як механізму, що опосередковує переміщення реального капіталу в розвинених країнах. У його рамках інвестиції визначаються як вкладання в цінні папери.

Сафронова Н.А. в самому загальному значенні інвестиції визначає як грошові засоби, банківські вклади, паї, акції і інші цінні папери, технології, машини, обладнання, ліцензії, в тому числі товарні знаки, кредити, будь-яке майно або майнові права, інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності і інші види діяльності з метою одержання позитивного ефекту.

1.2. Теоретико-методичні засади інвестиційно-інноваційної діяльності за умов конкуренції

Сучасний науково-технічний прогрес неможливий без інтелектуального продукту, який отримано в результаті інноваційної діяльності. Науково-технічний прогрес представляє собою процес безупинного розвитку науки, техніки, технології, форм і методів виробництва [31].

Як зазначає Д. Белл, нинішнє постіндустріальне суспільство являє собою суспільство знання у подвійному розумінні: по-перше, джерелом інновацій все більше стають дослідження та розробки; по-друге, прогрес суспільства, який вимірюється зростанням ВВП і зайнятістю населення, однозначно тепер залежить від розвитку науки та освіти, їх якісної модернізації [11].

Сутність інновації виявляється і в функціях. Функції інновації відображають її призначення в економічній системі держави та її роль у господарському процесі. Особливу роль відіграють інновації в підвищенні конкурентоспроможності підприємств.

Спонукальним механізмом розвитку інновацій, у першу чергу, є ринкова конкуренція. В умовах ринку виробники продукції або послуг постійно змушені шукати шляхи зменшення витрат виробництва й виходу на нові ринки збуту, тому підприємства, що першими освоїли ефективні інновації, отримують вагому перевагу перед конкурентами за рахунок зниження витрат [28].

Інновація є реалізованим на ринку результатом, отриманим від вкладення капіталу в новий продукт або операцію (технологію, процес). У зв'язку з цим необхідно підкреслити, що при всій розмаїтості ринкових нововведень важливою умовою для їх практичної реалізації в бізнесі є залучення інноваційних інвестицій у достатньому обсязі [34].

Ефективність інноваційної діяльності в умовах становлення ринкових відносин нерозривно пов'язана з наявністю конкурентного середовища як стимулятора інновацій. Малим підприємствам внаслідок своєї специфіки доводиться виявляти більшу активність на ринку, використовуючи свою гнучкість і здатність до швидкої переорієнтації, тому найчастіше саме вони стають першовідкривачами нових продуктів і нових технологій у різних галузях. Як уже зазначалося, інноваційна діяльність сприяє підвищенню іміджу підприємства в конкурентній боротьбі, що особливо важливо для малого підприємства. Крім того, при реалізації інновації, запропонованої до продажу, відбувається обмін "гроші-інновація". Кошти, отримані підприємцем у результаті такого обміну, по-перше, покривають видатки зі створення й продажу інновацій, по-друге дають прибуток від реалізації інновацій, по-третє, виступають стимулом до створення нових інновацій, по-четверте, є джерелом фінансування нового інноваційного процесу [50].

Процес створення, освоєння й поширення інновацій називається інноваційною діяльністю або інноваційним процесом.

Інноваційний процес спрямований на розробку й реалізацію результатів науково-технічних пошуків у вигляді нового продукту або нового технологічного процесу [8; 114].

У загальному плані інноваційний процес – це послідовний ланцюг подій, у ході якого нововведення "визріває" від ідеї до конкретного продукту, технології або послуги й поширюється в господарській практиці. Інноваційний процес – це послідовність дій щодо ініціації інновації, розробки нових продуктів та операцій, їх реалізації на ринку й подальшого поширення результатів. З нашої точки зору, інноваційний процес містить у собі сім елементів, поєднання яких в один послідовний ланцюг утворює структуру інноваційного процесу (рис. 1.1).

До цих елементів належать: ініціація інновацій; маркетинг інновацій; випуск (виробництво) інновацій; реалізація інновацій; просування інновацій;

оцінювання економічної ефективності інновацій; дифузія (поширення) інновацій.

Початком інноваційного процесу є ініціація. Ініціація – це діяльність, що полягає у виборі мети інновації, постановці завдання, яке вирішується інновацією, пошуку ідеї інновації, її техніко-економічному обґрунтуванні й у матеріалізації ідеї. Матеріалізація ідеї означає перетворення ідеї в товар (майно, новий продукт тощо) [6; 107].

Після обґрунтування нового продукту необхідно проводити маркетингові дослідження запропонованої інновації, у ході яких, вивчити попит на новий продукт, визначити обсяг його випуску, визначити споживчі властивості й товарні характеристики, яких варто надати інновації як товару, що виходить на ринок.

Рис. 1.1. Структура інноваційного процесу [6]

Результат інноваційної діяльності можна назвати також інноваційним продуктом.

Потім здійснюється продаж інновації, тобто поява на ринку невеликої партії інновації, її просування, оцінювання ефективності й дифузії [30].

Просування інновації представляє собою комплекс дій, спрямованих на реалізацію інновацій (реклама, організація процесу торгівлі тощо) [64].

Впроваджуючи інновації в практику підприємницької діяльності, дуже важливо знати, які фактори здатні загальмувати або прискорити інноваційний процес.

Перш ніж розпочати впровадження інновацій на підприємстві рекомендуємо уважно ознайомитися із цими факторами, щоб прийняти рішення про оптимальний спосіб побудови інноваційного процесу (табл. 1.1).

Сукупність науково-технічних, технологічних й організаційних змін, що відбуваються в процесі реалізації нововведень, можна визначити як інноваційний процес, а період створення, поширення й використання нововведень називають інноваційним циклом.

Інноваційні процеси розглядаються як такі, що пронизують всю науково-технічну, виробничу, маркетингову діяльність виробників і в кінцевому підсумку орієнтовані на, задоволення потреб ринку [83].

Розглянувши різні підходи до сутності інновацій пропонуємо інновації (нововведення) визначати як кінцевий результат інноваційної діяльності, що реалізується у вигляді нового або вдосконаленого продукту, реалізованого на ринку, нового або вдосконаленого технологічного процесу, який використовується в практичній діяльності.

З терміном "інновація" тісно пов'язані поняття "винахід" й "відкриття". Під винаходом розуміють нові прилади, механізми, інструменти, створені людиною.

У сучасній економіці роль інновацій значно зросла. Без їх застосування практично неможливо створити конкурентоспроможну продукцію, що має високий рівень наукоємності й новизни. Таким чином, у ринковій економіці інновації становлять ефективні засоби конкурентної боротьби, тому що ведуть до створення нових потреб, до зниження собівартості продукції, до

припливу інвестицій, до підвищення іміджу (рейтингу) виробника нових продуктів, до відкриття й захоплення нових ринків, у тому числі й зовнішніх. Поділ інновацій на конкретні групи за певними ознаками називають класифікацією інновацій. У практиці управління інноваціями використовують різні класифікатори останніх.

Новизну інновацій оцінюють як по технологічних параметрах, так і з ринкових позицій [63].

За технологічними параметрами розрізняють інновації продуктові і процесні.

За допомогою продуктових інновацій одержують принципово нові соціально корисні продукти із застосуванням нових матеріалів, напівфабрикатів, що комплектують.

Процесні інновації полягають у розробці і застосуванні нових технологій, методів організації, створенні нових організаційних структур.

Класифікація інновацій з врахуванням результативності і напрямки ІІІ, а також вибору методу управління, адекватного особливостям ІІІ, приведена в табл. 1.1.

Класифікація інновацій [6]

№ з/п	Класифікаційна ознака інновацій	Класифікаційні угруповання інновацій
1	Область застосування	Управлінські, організаційні, соціальні, промислові та ін.
2	Отримані в результаті науково-дослідних розробок	Наукові, технічні, технологічні, конструкторські, виробничі, інформаційні
3	Темпи здійснення	Швидкі, уповільнені, наростаючі, загасаючі, рівномірні, стрибкоподібні
4	Ступінь інтенсивності	"Бум", рівномірна, масова, слабка
5	Масштаби	Трансконтинентальні, транснаціональні, регіональні, великі, середні, дрібні
6	Результативність	Висока, низька, стабільна
7	Ефективність	Економічна, соціальна, екологічна

За ступенем ринкової новизни розрізняють інновації для світової галузі, для галузі в країні, для даного підприємства або для групи підприємств. Існують такі типи інновацій:

- 1) за глибиною внесених змін – радикальні (базові), що поліпшують, модифікаційні (приватні);
- 2) за ступенем поширення – одиничні і дифузійні;
- 3) за місцем у виробничому циклі – сировинні, що забезпечують (технологічні), продуктові;
- 4) за охопленням очікуваної частки ринку – локальні, системні, стратегічні;
- 5) за інноваційним потенціалом і ступенем новизни – радикальні, комбінаторні, що удосконалюють [6].

Комплексний характер інновацій, їхня різноманітність і багатосторонність вимагають серйозної розробки й обґрунтованої класифікації.

Поняття інновації (нововведення) застосовується до всіх нововведень,

що забезпечують економію витрат або створюють умови для такої економії у різних сферах [23]. У роботі Й.Шумпетера „Теорія економічного розвитку” зазначено наступні типи інновацій:

- 1) введення нового продукту;
- 2) введення нового методу виробництва;
- 3) відкриття нового ринку збуту товарів;
- 4) завоювання нового джерела постачання сировини і матеріалів;
- 5) створення нових організацій [23].

За стимулом появи (джерелом) можна виділити: інновації, зумовлені розвитком науки й техніки; інновації, зумовлені потребами виробництва; інновації, зумовлені потребами ринку.

За місцем в системі (на підприємстві, у фірмі) можна виділити: інновації на вході підприємства (сировина, устаткування, інформація тощо); інновації на виході підприємства (вироби, послуги, технології, інформація тощо); інновації системної структури підприємства (управлінської, виробничої).

Залежно від глибини змін виділяють: радикальні (базисні) інновації, які реалізують великі винаходи й формують нові напрями в розвитку техніки; поліпшуючі інновації, які реалізують дрібні винаходи й переважають на фазах поширення й стабільного розвитку науково-технічного циклу; модифікаційні (приватні) інновації, спрямовані на часткове поліпшення застарілих поколінь техніки й технології.

Для ефективного впровадження інновацій за рахунок інвестиційної діяльності пропонуємо такі заходи:

- 1) створення на верхньому рівні спеціалізованих служб-рад, комітетів або робочих груп з розробки бізнес-процесів;
- 2) утворення служб для координації інноваційної діяльності;
- 3) організація малого дослідного бізнесу;
- 4) використання венчурного капіталу для утворення ризикових фірм як однієї з поширених форм малого інноваційного бізнесу;

5) створення спеціальних структур для реалізації інновацій – експерентів;

б) утворення специфічних організаційних структур для підтримки малого інноваційного бізнесу – бізнес-інкубаторів;

7) державна підтримка інвестиційно-інноваційної діяльності через традиційні структури.

Дійсно, у контексті ці категорії і процеси, які вони відображають досить різні, а за деякими ознаками навіть альтернативні. Досить зазначити, що за способом дії ринок – стихійний регулятор економіки і має спонтанний порядок, а держава діє свідомо. Однак їх поєднує та обставина, що як регулятори інвестиційно-інноваційної діяльності промисловості вони забезпечують функціонування та відтворення економічної системи суспільства. І якщо остання при будь-якій моделі є ринкового типу, то саме ринок повинен в першу чергу регулювати відносини між усіма суб'єктами економіки. Іншими словами, що, як, скільки і для кого виробляти і тепер в основному вирішує не держава, а ринок. Водночас, як вже зазначалося, дія ринкового механізму супроводжується численними негативними моментами, що з часом накопичуються і призводять до деформації в економіці (кризи надвиробництва, безробіття). Особливо вразлива ринкова економіка в соціальному аспекті (значна диференціація в доходах і багатстві), що може призвести до стійких соціальних протистоянь і навіть революційних вибухів, бунтів. Саме держава повинна своєчасно і ефективно, якщо і не усувати “провали” ринку, то пом'якшувати їх.

Усі інші регулятивні функції щодо інвестиційно-інноваційної діяльності промисловості є прерогативою ринку.

Безперечно, що в цьому випадку ми абстрагуємося від інших регуляторів сучасної ринкової економіки, що забезпечують її функціонування та розвиток (менеджмент на рівні підприємств та

корпорацій, різні недержавні інститути – союзи підприємців, профспілки, політичні партії). Саме завдяки дії всіх названих коректорів-регуляторів соціально-економічна сфера у країнах Заходу функціонує ефективно, забезпечуючи благополуччя для широких верств населення.

Здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності в промисловості припускає наявність ряду умов, основними з яких є: достатній для функціонування інвестиційно-інноваційної сфери ресурсний потенціал; існування економічних суб'єктів, здатних забезпечити інвестиційну діяльність у необхідних масштабах; механізм трансформації інвестиційних ресурсів у об'єкти інвестиційно-інноваційної діяльності.

В ринкових умовах інвестиційна діяльність реалізується за допомогою механізму інвестиційного ринку, що являє собою форму взаємин між окремими суб'єктами інвестиційно-інноваційної діяльності, які самостійно приймають економічні рішення.

1.3. Фінансування підприємств харчової промисловості як основа інвестиційно-інноваційної діяльності

Інвестиційну діяльність підприємства обслуговує грошовий потік, який у частині виплат складається з: платежів за придбання засобів довгострокового використання; платежів по довгострокових фінансових вкладеннях; інших аналогічних виплат [122].

У частині надходжень грошовий потік за інвестиційною діяльністю складається з: грошового компонента виручки від реалізації основних засобів, нематеріальних активів, довгострокових фінансових вкладень; інших аналогічних надходжень.

Фінансово-економічні відносини обумовлюють грошові потоки, що обслуговують відтворювальний процес підприємства та мають спрямований і

функціональний характер [58]. Грошові потоки забезпечують наступні функції підприємства:

1. Реалізуючи функцію підприємства, як об'єкта власності, що є необхідним атрибутом і елементом ринкової економіки, гроші завершують процес відтворення.

2. Пов'язують збільшення операцій обміну з іншими суб'єктами господарювання.

3. Здійснення виробничо-господарської діяльності підприємства незалежно від форм власності, починається саме з грошей – придбання необхідних факторів виробництва, що підлягають підрахунку також у грошовому виразі.

Виходячи із наведених функцій грошових потоків, можна зробити висновок, що вони є основою інвестиційно-інноваційної діяльності, тому зупинимось докладніше на теоретичних аспектах цієї важливої економічної категорії. Існують різні підходи до визначення поняття “грошовий потік”. Найпростіше визначення дає Е. Джонс: “...у бізнесі рух грошей є ключовим чинником його прогресу й успіху. Ми називаємо це потоком коштів” [59].

У буквальному значенні cash-flow перекладається як грошовий потік, потік касової готівки, потік коштів. Грошовий потік однієї операції (однієї угоди) чи цілого підприємства становить собою гроші, що залишаються на підприємстві. Іншими словами, це різниця між прибутком (надходженням у касу) і витратами (виплатою з каси) у результаті однієї чи всіх операцій [99].

Оксфордський тлумачний словник визначає cash-flow таким чином: “cash-flow (рух готівки) – суми готівки, отримані чи виплачені підприємством, що часто аналізуються за різними статтями. План руху готівки (чи наявний бюджет) установлює всі очікувані в даному періоді платежі і надходження” [53].

У публікаціях вітчизняних авторів з фінансового менеджменту визначення поняття “грошовий потік” має різне значення. Коли мова заходить про кошти, їх надходження та витрати, надлишок чи нестачу, то

говорять про формування та використання грошових фондів. Грошовий фонд розглядається більшістю авторів як відокремлена частина коштів, що одержала цільове призначення та відносну самостійність функціонування. Грошові фонди утворюються в усіх ланках фінансової системи; зумовлені необхідністю виділення та відносного відокремлення цільових частин у складі суспільного продукту. За станом руху грошових коштів можна проаналізувати якість управління підприємством (об'єктом). [17; 18; 46].

Таким чином, “грошовий потік” визначається як “сума надлишку (нестачі) коштів чи як “різниця між надходженнями і виплатами”. На нашу думку, це швидше визначення чистого грошового потоку, а не грошового потоку підприємства в цілому. Так, грошовий потік від інвестиційної діяльності у конкретний відрізок часу не завжди можливо визначити, оскільки існує певний період часу між вкладенням засобів та отриманням чистого доходу з них. Вітчизняні науковці Г.О. Андрусенко, В.П. Мартянов, В.Д. Савченко, М.А. Садиков [7, 14, 15] приходять до висновку, що “...інвестиції – це довгострокові вкладення капіталу з метою одержання прибутку” [7]. Ця теза покладена в основу визначення, згаданого в книзі Л. Гітмана “Інвестиції”, де шляхом своєрідного синтезу економічного та юридичного підходів інвестиції визначаються, як “вимоги до активів у вигляді фондових або майнових цінностей” [41]. Будучи одночасно конкретним і, достатньою мірою загальним, таке визначення, на наш погляд, є найбільш вдалим щодо уточнення суті грошового потоку. Умовно можна виділити такі напрями інвестування: в основні, оборотні фонди і робочу силу; у придбання майна у власність або оренду; в матеріальні та нематеріальні (в тому числі інтелектуальні) ресурси [122].

У своїх даних офіційна українська статистика оперує поняттям “капіталовкладення”. Держкомстат, згідно з діючою методологією, включає в поняття “капіталовкладення” – “витрати на нове будівництво, реконструкцію та технічне переозброєння діючих промислових, сільськогосподарських, транспортних, торгових й інших підприємств, витрати на житлове,

комунальне і культурно-побутове будівництво”. Очевидно, що поняття “капіталовкладення” теоретично є більш вузьким, ніж поняття “грошовий потік”, однак навіть в навчальній та науковій літературі часто використовують термін “капіталовкладення”, маючи на увазі при цьому інвестиції [135]. А в низці визначень зазначається, що інвестиціями є довгострокове вкладення коштів [21; 136]. Безумовно, окремі види грошового потоку (від інвестиційної діяльності) є переважно довгостроковими, але вони можуть бути і короткостроковими (короткострокові фінансові вкладення в цінні папери чи грошові потоки від фінансової діяльності). Проте, така “підміна понять” цілком допустима, якщо при цьому не порушується загальна смислова логіка.

Просто сказати “грошовий потік” підприємства, на наш погляд – нічого не сказати про реальний грошовий потік. Обов'язково потрібно уточнити який саме цей потік. Поняття “грошовий потік підприємства” складне. До його складу входить безліч різних грошових потоків. Для того, щоб управляти грошовими потоками необхідно їх спочатку класифікувати за визначеними ознаками.

Але така класифікація на даному етапі є досить вузькою. У процесі аналізу грошових потоків нами здійснене їх структурування за видами господарської діяльності таким чином.

Грошовий потік за операційною діяльністю має найбільшу питому вагу для підприємств харчової промисловості за обсягами надходжень та виплат коштів і складається в частині надходжень з: грошового компонента виручки від реалізації продукції; авансів і передоплати, отриманих від покупців й інших контрагентів; кредитів і позик; інших надходжень від операційної діяльності (наприклад, цільове фінансування, повернення підзвітних сум).

У частині виплат грошовий потік за операційною діяльністю складається з платежів постачальникам і підрядчикам за поставлені (чи ще не поставлені у випадку передоплати) матеріали, виконані роботи, надані послуги; виплати заробітної плати основним і допоміжним робітникам,

службовцям, працівникам інших галузей; податкових платежів у бюджети всіх рівнів, відрахувань у позабюджетні фонди; виконання зобов'язань перед іншими кредиторами; інших виплат за операційною діяльністю (відсотки за кредитом, аванси видані, використання прибутку).

Грошовий потік за фінансовою діяльністю складається з надходжень і виплат, пов'язаних зі здійсненням зовнішнього фінансування господарської діяльності підприємства. У частині надходжень він складається з: залучення акціонерного та пайового капіталу через випуск акцій, облігацій; інших аналогічних надходжень.

У частині виплат грошовий потік за фінансовою діяльністю складається з: повернення довгострокових і короткострокових позичок, кредитів, позик; виплат дивідендів і відсотків; інших короткострокових вкладень.

На наш погляд, класифікація грошових потоків, запропонована у національних стандартах бухгалтерського обліку є занадто загальною, тому ми пропонуємо таку класифікацію грошових потоків (рис. 1.2).

Кожен потік передбачає якийсь напрямок свого руху. Грошовий потік складається з надходжень і виплат засобів. Таким чином, усі надходження утворюватимуть вхідний грошовий потік (чи приплив коштів), а всі виплати утворюватимуть вихідний грошовий потік (чи відтік коштів).

На наш погляд грошовий потік – це розподілений у часі ряд з позитивною (надходження) або негативною (виплати) величиною.

Різниця між вхідним та вихідним грошовими потоками і буде чистим грошовим потоком підприємства в кожен конкретний момент часу. Чистий грошовий потік є результатом фінансово-господарської діяльності підприємства. У бюджеті руху коштів може мати як позитивну, так і негативну величину. Чистий грошовий потік може бути розрахований по конкретній операції, по окремому підрозділу, по підприємству в цілому [122].

За обсягом операцій, що обслуговуються, грошові потоки також можуть бути різними. Грошовий потік може обслуговувати одну господарську операцію – перший рівень. Ця господарська операція належить до якого-небудь структурного підрозділу підприємства – другий рівень.

За методом оцінки в часі грошові потоки підприємства можна поділити на поточний і майбутній. Поточний грошовий потік – поняття для оперативного фінансового планування, тобто це грошовий потік за поточною діяльністю в кожний конкретний момент часу. Майбутній грошовий потік – поняття для довгострокового фінансового планування, тобто це грошовий потік, приведений до визначеного моменту часу. Через те, що вартість грошей з часом змінюється, вона в даний час вища, ніж у будь-якому майбутньому періоді (концепція тимчасової вартості грошей: дисконтування грошових потоків, прості та складні відсотки тощо).

За економічним змістом і призначенням можна виділити такі грошові потоки: грошові потоки, пов'язані з отриманням прибутку – потоки, що обслуговують господарську діяльність підприємства; грошові потоки, не пов'язані з отриманням прибутку, тобто такі, що спрямовуються на споживання (соціальні витрати, благодійні платежі); грошові потоки примусового характеру – платежі фіскальній системі. Пропонуємо загальну схему класифікації грошових потоків (рис. 1.2).

Висновки до 1 розділу

1. Основи інвестиційно-інноваційної діяльності доцільно розглядати через механізм інвестиційно-інноваційного ринку. За допомогою інвестиційно-інноваційного ринку в економіці здійснюється кругообіг інвестицій, перетворення інвестиційних ресурсів (інвестиційно-інноваційний попит) на вкладання, що визначають майбутній приріст капітальної вартості (реалізовані інвестиційно-інноваційний попит та пропозиція). Виходячи з аналізу існуючих підходів од визначення теоретичних аспектів інвестиційного ринку, цілком обґрунтовано пропонуємо його розглядати як форму взаємодії суб'єктів інвестиційно-інноваційної діяльності, що персоніфікують інвестиційний попит і інвестиційну пропозицію.

2. Вирішальне значення для економічної системи мають виробничі інвестиції, що забезпечують відтворення і приріст індивідуального та суспільного капіталу. У зв'язку з цим роботі особлива увага приділяється сфері виробничих інвестицій. Рух інвестицій припускає взаємодію суб'єктів інвестиційно-інноваційної діяльності.

3. Уся сукупність зв'язків і відносин щодо реалізації інвестицій у різних формах на всіх структурних рівнях економіки становить економічну сутність поняття інвестиційно-інноваційної сфери. Інвестиційно-інноваційна сфера є ключовим елементом економічної системи, що формує найважливіші пропорції економіки: між нагромадженням і споживанням, нагромадженням і інвестуванням, інвестуванням і приростом капітальних вартостей, вкладаннями і їхньою віддачею.

РОЗДІЛ 2

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

2.1. Сучасний стан інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств харчової промисловості

Загальними методологічними принципами концепції НІС є наслідування ідей Й. Шумпетера про конкуренцію на основі інновацій у корпораціях як головний фактор економічної динаміки, визнання особливої ролі знання в економічному розвитку, аналіз інституціонального контексту інноваційної діяльності як фактора, що прямо впливає на її зміст і структуру. Коли знання стають економічним ресурсом, а інформаційні технології повністю змінили світову систему економіки, саме такий підхід до вивчення інноваційних процесів стає принципово важливим [32].

Актуальність дослідження проблем інноваційної економіки в Україні не викликає сумнівів, хоча формування у нас інноваційної системи нового типу лише розпочалося. Складність формування принципово нової інституціональної структури економіки пояснюється як внутрішніми суперечностями суспільно-політичного розвитку перехідного етапу, так і зовнішніми факторами – неоднозначністю процесів інтеграційних і міжгалузевих відносин, високими трансакційними витратами, жорсткою конкуренцією, ризикованістю інвестицій, нечітко визначеними правами власності [23]. Узагальнення багаторічного світового досвіду інституціональних трансформувальних в інноваційній сфері, а також його адаптація до умов української дійсності показують, що найбільш характерними і прийнятними напрямками інституціонального забезпечення інноваційного шляху розвитку економіки слід вважати:

- 1) інституціонально-правове забезпечення;
- 2) реформування форм власності інститутів інноваційної сфери;
- 3) удосконалення системи управління науково-дослідними і проектно-конструкторськими установами та їх організаційних форм;
- 4) формування нових інноваційних інституцій у складі виробничих підприємств, науково-виробничих комплексів та інших корпоративних структур;
- 5) формування фінансово-координаційних інститутів інноваційного розвитку;
- 6) залучення інституціональних інвесторів до інноваційної сфери діяльності;
- 7) інституціонально-інформаційне забезпечення;
- 8) регіональне інституціональне забезпечення.

Інноваційна діяльність виступає однією з форм інвестування, яке у даному разі здійснюється з метою впровадження досягнень науки і техніки у виробництво та соціальну сферу [58]. Формально з боку держави приділялося достатньо уваги розвитку науково-інноваційної сфери: було розроблено ряд постанов Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України; основними правовими документами, що визначили статус і можливості інституціональної здатності науки, стали Закони України "Про наукову та науково-технічну діяльність", "Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки", "Про інноваційну діяльність", "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності", "Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків", "Про державні цільові програми" та ін. Але саме недоліки в організації інноваційних процесів та управлінні ними, а також скорочення обсягів фінансування не дозволили досягти поставлених цілей в інноваційній сфері економіки.

Корпоратизація форм власності як фактор інституціонального впливу на формування ринкових відносин у науково-технічній та інноваційній сферах, з одного боку, сприяла структуруванню відповідних прогресивних

інноваційно-виробничих утворень (корпорацій, об'єднань, холдингів, технопарків та ін.) і формуванню прогресивних трудових відносин (зокрема, у вигляді участі у прибутках), а з іншого – мала негативний вплив у вигляді монополізації засобів контролю над формуванням соціально-економічних відносин, створення олігархічних структур, поглиблення тінізації економіки [70; 76].

Інституціонально-організаційний фактор істотно вплинув на науково-технічну сферу, структуру і кількість наукових організацій, їх науковий потенціал і фінансово-організаційне забезпечення, а також на форми управління науково-технологічним розвитком. За 2003-2017 рр. кількість організацій, які виконували наукові та науково-технічні розробки, збільшилася з 1344 до 1487 (або майже на 11 %). Понад половину (57%) складають науково-дослідні організації галузевого сектора науки, 26% - наукові організації її академічного сектора, 11 % – вузівського і 6% – заводського. Слід зазначити, що у 2003 р. кількість наукових організацій академічного сектора науки становила 290 (або 21,6%), щороку скорочуючись до 2007 р. (включно), і тільки з 2008 р. вона почала збільшуватися: у 2011 р. її було відновлено, а в 2017 р. – збільшено до 387 (або 26%). Найбільш негативно процеси акціонування та корпоратизації наукових організацій і промислових підприємств вплинули на динаміку науково-дослідних організацій заводського сектора науки, кількість яких зменшилася за цей період із 104 до 89, а питома вага – з 7,7% до 6%. Це особливо позначилося на інноваційній діяльності промислових підприємств, оскільки скоротило можливості здійснення та впровадження ними нових розробок, а отже – створення зразків нових типів машин, устаткування, апаратів, приладів і засобів автоматизації, нових видів продукції [97].

Інституціонально-кадрове забезпечення визначає науково-технічний рівень наукових досліджень. За 2007-2017 рр. загальна чисельність працівників основної діяльності у наукових організаціях зменшилася з 293,1 тис. до 170,6 тис. (або у 1,7 раза), середня чисельність працівників у наукових

установах академічного сектора науки – з 287 до 142, а заводського – з 339 до 124. Усе це позначилося на результативності наукових досліджень: кількість виконаних розробок скоротилася з 82 тис. до 63,5 тис. (або в 1,3 раза), у тому числі щодо створення нових видів техніки і технологій – з 33,7 тис. до 8,7 тис. (або у 3,9 раза). Істотне зниження результативності науково-технічних розробок стало наслідком недоліків у системі управління науковою діяльністю та її фінансування, що спричинили також деформацію структури типів організацій, які виконують науково-технічні роботи. Тим часом слід зазначити, що протягом останніх 2-3 років результативність науково-технічної діяльності стабілізувалась, а у 2016 р. стала помітною тенденція до її зростання [23].

Таблиця 2.1

Організації, що виконують наукові та науково-технічні роботи та їх кадровий потенціал за секторами в Україні

[97]

Показники	2003		2007		2015		2016		2017	
		%		%		%		%		%
Всього організацій (одиниць), у т.ч.	1344	100	1453	100	1490	100	1487	100	1505	100
академічний	290	21,58	270	18,58	306	20,54	387	26,03	384	25,51
галузевий	804	59,82	906	62,35	939	63,02	847	56,96	870	57,81
вища освіта	146	10,86	150	10,32	160	10,74	164	11,03	168	11,16
заводський	104	7,74	127	8,74	85	5,70	89	5,99	83	5,51
Чисельність робітників в основній діяльності (тис. чол.)	449,8	100	293,1	100	188,8	100	173,9	100	173,6	100
академічний	83,2	18,50	61,5	20,98	49,9	26,43	55,3	31,80	57,9	33,35
галузевий	298,2	66,30	186,9	63,77	111,8	59,22	96,2	173,9	92,9	53,51
вища освіта	33,1	7,36	18,2	6,21	13,8	7,31	11,3	11,75	11,5	6,62
заводський	35,3	7,85	26,5	9,04	13,3	7,04	11,1	98,23	11,3	6,51

У цілому можна констатувати: протягом останніх 15 років в Україні започаткувалися трансформаційні інституціональні процеси в інноваційній сфері, що, у свою чергу, зумовило певну активізацію науково-технічної та інноваційної діяльності, але, на жаль, темпи формування інституціональної інфраструктури цієї сфери можна визначити як надто низькі.

Відновлення економічного зростання без активізації його інноваційної складової призводить до поступового вичерпання резервів екстенсивного зростання і наростання загрози економічної депресії. Максимальна реалізація синергетичного ефекту інноваційного розвитку видається єдиним можливим способом надолужування технологічного та економічного відриву промисловості України від розвинених країн світу [29].

Ефективним засобом досягнення стратегічно важливої мети є реалізація дійової інноваційної моделі розвитку економіки та вдосконалення базового складового елемента такої моделі – механізму розбудови національної технологічної бази економіки країни і, відповідно, державних технологічних пріоритетів. Технологічні пріоритети для держави – це перелік першочергових, повною мірою економічно обґрунтованих напрямів науково-технологічного розвитку на чітко встановлений період, реалізація яких має бути спрямована на забезпечення таких національних потреб, як промислова конкурентоспроможність, національна оборона, енергетична обґрунтованість технологічного напрямку, а також відповідність головним проблемам і перспективам розвитку українського суспільства [61].

Державні технологічні пріоритети виступають основним рушієм прогресивних технологічних структурних зрушень в економіці. На сьогодні частка технологічних інновацій в обсягу ВВП економічно розвинутих країн становить від 70% до 90%. Водночас сфера впливу наукомістких технологій обмежується не тільки економічною системою (зокрема, такими її важливими характеристиками, як ВВП, обсяги промислового виробництва, зайнятість, продуктивність праці персоналу і продуктивність технологічного устаткування), але й суспільним ладом, адже суспільство формується під

дією технологічних змін і одночасно впливає на напрями їх розвитку [56].

Сучасна практика нормативно-правового регулювання науково-технологічного розвитку економіки України налічує декілька законодавчо затверджених державних пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, інноваційної діяльності та технологій, які характеризуються нерівномірною динамікою прийняття, а також часовою та сутнісною неузгодженістю структурних елементів, що, у свою чергу, свідчить про недосконалість механізму перегляду цих технологічних пріоритетів відповідно до економічних результатів їх реалізації, а отже – про відсутність узгодженої на державному рівні процедури моніторингу їх розбудови. Фактичне розширення системи технологічних пріоритетів відображає намагання законодавчої та виконавчої гілок влади максимально охопити можливий перелік технологічних напрямів, найактуальніших на сучасному етапі світового техніко-економічного розвитку, не зосереджуючи при цьому увагу на співвідношенні поставлених цілей з ресурсними можливостями країни та ретельному аналізі недоліків розбудови попередніх технологічних пріоритетів.

Аналіз ефективності використання знань у промисловості показав таку ситуацію із залученням прогресивних наукових розробок:

1) наукомісткість виробництва – як індикатор рівня використання у промисловості загальної маси потенційно прийнятих до впровадження результатів діяльності наукової сфери – продовжує зменшуватися (в абсолютному вираженні показник наукомісткості залишається таким, як і у 2010 р., і до того ж вкрай низьким – 0,61 % у цілому по промисловому комплексу за підсумками 2017 р.) (рис. 2.1);

2) загальна сума прогресивних наукових розробок, які за техніко-економічними характеристиками належать до високих технологій, не збільшилася за кількістю та і інтенсивністю використання у секторі високих технологій обробної промисловості (на кінець 2017 р. структурна частка цього сектора в обробній промисловості становила 11,56%);

3) згідно з результатами міжнародних статистичних порівнянь, на сьогодні в Україні економічна ефективність використання знань в обробній промисловості у структурі ВВП за показником виробленої ВДВ не досягає 2%, а частка продукції шостого технологічного укладу, який в сучасних умовах прогресує у світі, коливається в Україні у межах 0,1% [6, с.155].

Дослідження рівня економічного розвитку високотехнологічного виробництва та динаміки технологічних зрушень у структурі промислового комплексу свідчить, що інтегруючого елемента, у межах якого розвиток сектора високих технологій набув би сталої позитивної тенденції, до сьогодні не створено.

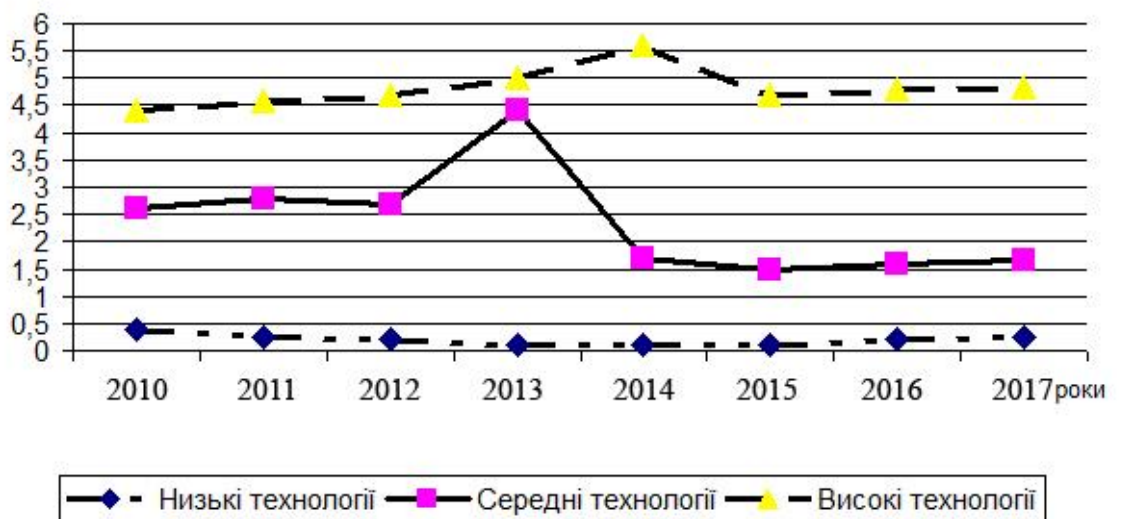

Рис. 2.1. Динаміка показника наукомісткості промислового виробництва за технологічними секторами) [95]

Незважаючи на динаміку загальноекономічних позитивних змін, досягнутих протягом останніх трьох років у наукомісткому виробництві економіки України, процес інноваційних трансформуваль є вкрай повільним, а в якісному відношенні – абсолютно інертним. Підтвердженням тому слугують показники інноваційного розвитку промислового комплексу України за підсумками 2017 р. (табл. 2.3) і результати міжнародних

порівнянь: так, на сьогодні навіть у державах, які ще недавно будували соціально-економічний лад, ідентичний нашому, показник продуктивності сектора високих технологій є в 1,5-2,5 раза вищим, ніж в Україні. До того ж у світі частка високотехнологічної продукції сягає близько 40% загальносвітового ВВП, тоді як у нас аналогічний показник інноваційного розвитку, починаючи з кризового 2010 р., залишається на рівні 4-6% [24].

2.2. Особливості економічного розвитку підприємств харчової промисловості на засадах інвестиційно-інноваційної діяльності

В ринкових умовах господарювання життєдіяльність підприємств залежить від їх поступального розвитку.

Сировинні та паливно-енергетичні галузі концентрують половину інвестицій в основний капітал, у той час як інша половина припадає на обробні галузі промисловості. Як наслідок, відбувається поглиблення структурних деформацій у промисловості: її деформованість, високий рівень монополізації виробництва були успадковані від попередньої адміністративної системи. За роки реформ ситуація не тільки не поліпшилася, а й значною мірою ускладнилася. З 2003р. до 2012 р. частка паливно-сировинних галузей зросла від 17,3% до 59,2%, або в 3,42 рази, тоді як питома вага машинобудування і металообробки зменшилася майже вдвічі – з 26,3% до 13,2%, а галузей соціальної спрямованості (легка, харчова) 36,7% до 19%, тобто більше як у 1,9 рази (табл. 2.2) [15; 22].

Збільшення обсягу інвестицій у підприємства харчової промисловості викликає збільшення ефективності використання основних засобів, що в свою чергу призводить до збільшення обсягу реалізації продукції, підвищення якості цієї продукції.

Галузева структура промислового виробництва в цілому по Україні, у відсотках [97]

Галузі	2003 рік	2007 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2017 рік
Промисловість	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Електроенергетика	3,5	11,0	16,5	16,2	12,1	14,1	13,2	11,3	15,9
Паливна промисловість	3,8	13,2	11,6	11,2	10,1	5,5	7,7	9,5	9,4
Чорна металургія	9,9	21,8	22,9	23,8	27,4	20,6	20,5	21,8	22,1
Кольорова металургія	1,0	1,6	1,6	2,2	2,4	2,3	2,6	2,5	2,7
Хімічна та нафтохімічна промисловість	5,4	7,0	5,7	5,4	5,9	6,9	6,6	6,8	6,4
Машинобудування та металообробка	26,3	16,0	15,1	14,1	13,4	11,5	12,1	13,1	12,7
Деревообробна та целюлозно-паперова промисловість	2,9	2,2	1,7	2,2	2,4	2,8	2,9	2,9	2,7
Промисловість будівельних матеріалів	3,7	3,9	3,3	3,1	2,7	2,5	2,8	2,9	2,9
Легка промисловість	12,3	2,8	1,5	1,6	1,6	1,6	1,6	1,3	1,1
Харчова промисловість	24,4	15,1	14,9	15,1	16,8	19,1	19,1	18,5	16,3
Інші галузі	6,8	5,4	5,2	5,1	5,2	13,1	10,9	9,4	7,8

Підприємства харчової промисловості є частиною загальнодержавного народногосподарського комплексу, внаслідок чого загальнодержавні економічні та соціально-політичні процеси є систематичним фактором ризику для всіх підприємств.

Сучасний стан харчової промисловості України проаналізуємо за матеріалами [81].

Перейдемо до розгляду динаміки виробництва інших важливих продуктів харчування. Розглянемо табл. 2.3, де показана динаміка виробництва за останні 10 років.

З цієї таблиці видно, що виробництво цукру-піску, борошна, м'яса, масла знизилося порівняно з 2007 роком.

Виробництво важливих видів продукції харчової промисловості,
тис. т [97]

Рік	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ковбаси	277	175	167	209	271	332	309
Сир жирн.	73,5	67,5	105	129	173	224	274
Олія	696	973	963	980	1257	1343	1353
Маргарин	109	162	198	208	250	282	302
Консерви, банок	млн 1444	1286	1549	1646	2244	2244	3814
Сіль	2867	2287	2244	2334	3863	4393	4811
Цукор-пісок	3894	1780	1947	1621	2486	2147	2139
Борошно	5319	3076	2984	2986	2826	2948	2931
М'ясо	957	400	329	457	568	240,8	325
Масло	222	135	156	131	137	116	120
Хлібобулочні вироби					2335	2307	2264
Кондитерські вироби	315	668	732	757	860	810	885
Молоко	12,9	7,0	10,2	11,8	13,5	15,1	18,3

Спад виробництва ковбас в 2012, 2013 рр. досить швидко був компенсований активністю приватних виробників. На усіх "диких" базарах, а їх у нас тепер безліч, покупцям пропонується величезна кількість найрізноманітніших ковбас, виготовлених у домашніх умовах. Наскільки при тому витримувалися технології і забезпечувалися санітарні норми, можна тільки здогадуватися. Відповідальні державні органи цю продукцію вперто "не помічають".

Розглядаючи рис. 2.2, ми бачимо, що всупереч офіційним даним про триваючий в останні роки загальний підйом виробництва продуктів народного споживання виробництво найважливіших продуктів харчування не зростає. В окремих регіонах спад був просто катастрофічним. За роки реформ виробництво м'яса на Дніпровщині впало у 7,4 рази, на Луганщині в 10,2 рази, у Миколаївській області в 20,8 рази, а в Одеській області більше, ніж у 24 рази. У м. Києві воно практично зовсім припинилось (рис. 2.2).

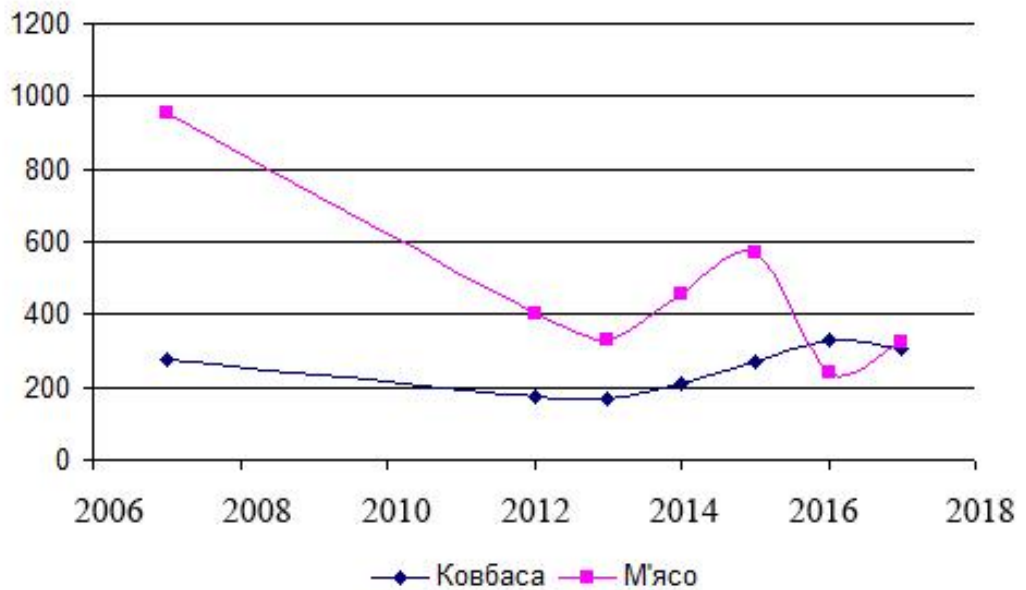

Рис. 2.2. Динаміка виробництва м'яса (вкл. субпродукти 1-ої категорії) та ковбасних виробів (тис. т)

Запорізька область за 6 років зменшила виробництво м'яса в 11,5 рази, Дніпровська - в 7,4 рази, Черкаська - в 6,3 рази, Чернігівська - в 8,9 рази, Миколаївська - в 20,8 рази.

Великі втрати маємо і в тих областях, які до реформи були найбільшими виробниками м'яса і ковбасних виробів (рис. 2.3) [97].

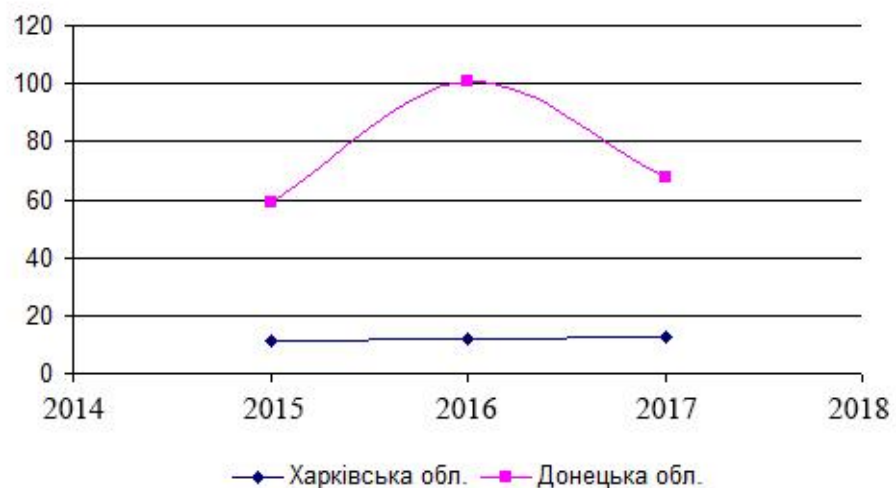

Рис. 2.3. Виробництво ковбасної продукції в регіонах України (тис. т)

Промислове виробництво ковбас за ці роки зменшилося і в Криму в 17,3 рази, в Херсонській області - в 30,3 рази, в Одеській - в 11,0 рази, в Житомирській - в 19,7 рази. Сумну картину маємо також і з цукром-піском. В Івано-Франківській області виробництво його впало в 4 рази, у Вінницькій – в 4,2 рази, а у Львівській - в 6,4 рази.

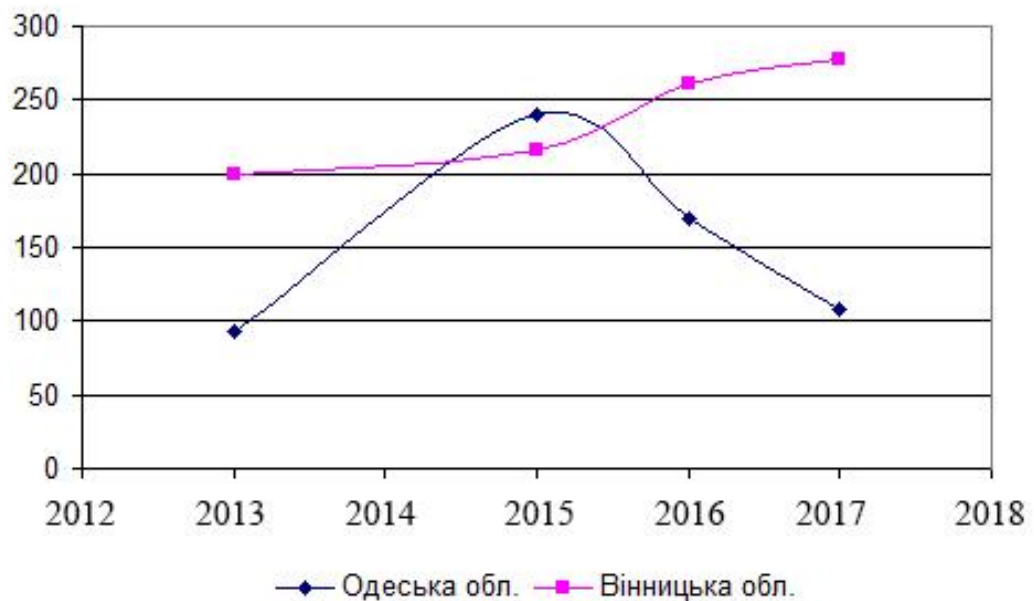

Рис. 2.4. Виробництво цукру-піску в регіонах України (тис. т) [97]

Загальну безрадісну картину занепаду вітчизняної харчової промисловості доповнює рис. 2.5. Через одинадцять років після початку реформ ми виробляємо у два з половиною рази менше борошна і у три рази менше тваринного масла, ніж раніше. В окремих регіонах спад ще більший (рис. 2.5).

З цього рисунку видно, що виробництво тваринного масла в Україні після 2011 року почало потроху зростати. Але не скрізь. Одні з основних виробників цього продукту Київська, Кропивницька, Херсонська, Полтавська області не змогли переломити негативну тенденцію і залишилися на рівні кількох відсотків від рівня 2002 року. Того року одразу 22 області України

	р.	р.			р.	р.	р.	р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
М'ясо, включаючи субпродукти категорії, кг	58,7	26,3	8,6	5,5	6,8	9,4	5,7	7,2
Олія, кг	123,7	70,7	97,1	79,1	82,1	123,4	144,3	135,8
Кондитерські вироби, кг	23,8	7,8	10,1	10,7	12,8	13,3	13,1	12,9
Сири жирні, кг	4,8	1,6	1,3	2,9	4,3	5,9	8,1	11,6
Хліб та хлібобулочні вироби, кг	99,4	81,3	53,3	52,4	49,1	48,6	45,8	43,7
Маргарінова продукція, кг	16,8	18,0	14,4	18,0	10,4	23,4	39,7	41,4
Макаронні вироби, кг	6,0	5,2	1,3	1,1	1,4	1,7	1,0	0,9
Борошно, кг	122,6	95,7	57,7	47,4	60,6	51,4	48,6	71,6

Основним джерелом інвестування вітчизняних підприємств залишаються власні кошти підприємств та організацій (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Інвестиції в основний капітал за джерелами фінансування по
Запорізькій області (у актичних цінах), млн. грн [97, с.104]

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6	7
Всього	1190	1305	1529	2150	2745	3300
у тому числі за рахунок						
коштів Державного бюджету	21	20	21	75	128	149
коштів місцевих бюджетів	28	31	28	65	67	108
1	2	3	4	5	6	7
власних коштів підприємств та організацій	1074	1098	1308	1703	2287	2594
коштів іноземних інвесторів	23	84	29	68	10	5
коштів населення на індивідуальне житлове будівництво	22	32	34	32	50	64
кредитів банків та інших позик	6	20	83	182	180	354
інших джерел фінансування	16	20	26	25	20	24
інвестиційних фондів	x	x	x	x	3	2

Власні кошти підприємств та організацій безпосередньо пов'язані з рухом грошей, що обслуговує відтворювальний процес підприємства, має спрямований і функціональний характер [24].

Розвиток підприємств харчової промисловості в Україні в умовах реформування її економіки значною мірою визначається темпами і пропорціями-інвестицій для впровадження найновіших технологій тобто інвестиційно-інноваційною діяльністю.

Склад заходів і локальних проектів, укладених в інноваційному проекті, після рішення питань інвестування формують у виді плану, а

частіше інноваційної програми. У програмі дані заходи формулюються у виді робіт зі своїми термінами, виконавцями і фінансовими витратами.

Здійснення інвестиційної діяльності в промисловості регулюється як державою, так і ринковим механізмом [30].

Вплив економічного зростання в харчовій промисловості на динаміку інвестицій можна уявити наступним чином. Зростання виробництва призводить до зростання масштабів нагромадження, що, у свою чергу, зумовлює розширення фінансової бази інвестицій і збільшення їх обсягу. Збільшення обсягу інвестицій у підприємства харчової промисловості викликає збільшення капіталоозброєності, що при високому рівні ефективності використання інвестицій призводить до збільшення обсягу виробленого продукту і, відповідно, зниження витрат і, відповідно, збільшення прибутку, цикл замикається.

Далі йде новий цикл описаної залежності, процес генерується, утворюючи модель розширеного відтворення. При цьому падіння обсягів інвестицій і вкрай низька ефективність їх використання ускладнюють проведення структурної перебудови в промисловості [23].

В умовах глобалізації інвестиційного процесу у формуванні та включенні у нього національних потоків капіталу змінилася роль держави. Вона має виступати основним суб'єктом, здатним захистити внутрішній інноваційний простір від фінансової експансії глобального капіталу.

Одним із суттєвих недоліків впровадження інноваційних здобутків у процес розширеного відтворення є його методологічна обмеженість, організаційна непослідовність, безсистемність та фрагментарність. Високі технології на основі формування комп'ютерних програм та алгоритмів дають змогу позбутися недоліків існуючого механізму впровадження інноваційних технологій у виробництво і забезпечують випереджальне управління цивілізаційним зростанням, забезпечують передбачення проблем розвитку, розробку запобіжних механізмів, оптимізацію взаємодії суб'єктів інноваційної діяльності, ефективне використання інноваційних ресурсів.

2.3. Обґрунтування необхідності використання інвестиційно-інноваційної стратегії в діяльності підприємств харчової промисловості

Інвестиційно-інноваційний попит, як свідчать результати великих теоретичних і практичних досліджень, проведених у західних країнах [36; 44; 49], характеризується високим ступенем рухливості і формується під впливом цілого комплексу факторів, серед яких можна умовно виділити макро- і мікроекономічні фактори.

На макроекономічному рівні факторами, що визначають інвестиційно-інноваційний попит, є національний обсяг виробництва, величина нагромаджень, грошових доходів населення, розподіл одержуваних доходів на споживання і заощадження, очікуваний темп інфляції, ставка позичкового відсотка, податкова політика держави, умови фінансового ринку, обмінний курс грошової одиниці, вплив іноземних інвесторів, зміна економічної і політичної ситуації, витрати на його здійснення, сподівання підприємств, зміни в технології.

На інвестиційно-інноваційний попит на мікрорівні впливають витрати на їхнє здійснення. Облік цього фактора здійснюється при обчисленні норми очікуваного чистого прибутку за кожною інвестиційною програмою. Зростання витрат викликає зниження норми очікуваного чистого прибутку і навпаки. При цьому, оскільки значна частка інвестиційних вкладань має довгостроковий характер, враховується й фактор часу. У цілому, чим більший обсяг витрат на здійснення інвестицій і термін їхньої окупності, тим нижчий рівень інвестиційного попиту.

Формування інвестиційно-інноваційної пропозиції має ряд властивостей. З одного боку, як пропозиція товарів, вона зумовлена такими основними факторами, як ціна, а також нецінові детермінанти: витрати, удосконалення технології, податкова політика, сподівання, рівень конкуренції. З іншого боку, інвестиційна пропозиція виступає як специфічна

товарна пропозиція, оскільки інвестиційні товари відрізняє здатність давати прибуток. Це визначає якісну особливість такого фактора, як ціна на інвестиційні товари, що залежить від норми прибутковості.

Норма прибутковості лежить в основі ціни фінансових інструментів, що опосередковують рух реального капіталу. Ринкова ціна фінансових активів свідчить про ступінь привабливості вкладань в інвестиційні товари.

Суттєвий вплив на інвестиційну пропозицію робить ставка відсотка за депозитними вкладаннями в банківську систему, величина якої визначає потік заощаджень домашніх господарств. Розвиток фондового ринку і ринку позикових капіталів виступає, таким чином, важливою умовою стимулювання інвестиційно-інноваційної пропозиції.

Оскільки при визначеному складі інвестиційно-інноваційної пропозиції інвестиційний попит орієнтований на більш дохідні активи, звідси видно, що обсяг і структура інвестиційно-інноваційної пропозиції впливають на обсяг і структуру інвестиційного попиту. У цьому плані інвестиційна пропозиція є основним чинником, що визначає масштаби функціонування інвестиційного ринку, оскільки він викликає зміну попиту на інвестиційні товари. Механізм зворотного зв'язку не настільки виражений. Він виявляється лише в умовах вільного конкурентного ринку.

Збалансованість інвестиційного попиту та пропозиції може бути досягнута лише в загальних масштабах інвестиційного ринку. Їхнє вирівнювання відбувається в ринковій системі за допомогою встановлення рівноважних цін. Механізм рівноважних цін діє тільки в умовах вільного конкурентного ринку. Цей механізм припускає зміну цін на інвестиційні товари і капітал на основі балансування попиту та пропозиції доти, доки не встановиться динамічна рівновага на інвестиційному ринку, тобто не будуть досягнуті рівноважні ціни на інвестиційний капітал і інвестиційні товари та синхронізація рішень про їхню купівлю та продаж.

Дія механізму рівноважних цін на інвестиційному ринку відображає специфіку інвестиційних товарів. Остання, як зазначалося, полягає у

здатності інвестиційних товарів давати прибуток. Прагнення до одержання найбільшого прибутку при менших витратах лежить в основі рішень економічних суб'єктів про інвестування. При визначеній структурі інвестиційно-інноваційної пропозиції інвестори віддадуть перевагу тим інвестиційним товарам, що забезпечать найбільшу норму чистого прибутку на вкладений капітал при мінімальному ризику вкладань. Висока ринкова ціна інвестиційних товарів, зумовлена їхньою прибутковістю, служить імпульсом для спрямування значних мас інвестиційного капіталу в ці об'єкти вкладання. Переміщення інвестиційного капіталу, у свою чергу, призводить до перевищення інвестиційного попиту над пропозиціями даних товарів, що за інших рівних умов ініціює ефект підвищення ціни й ефект збільшення пропозиції. При збільшенні пропозиції цих інвестиційних товарів ринковий механізм викликає зниження їхньої ціни. Тому відбудеться перебіг інвестиційного капіталу в більш дохідні сфери інвестиційно-інноваційної діяльності. У кінцевому результаті розглянутий процес завершиться встановленням динамічної рівноваги на інвестиційному ринку.

У реальній економічній практиці інвестиційний ринок не виконує ідеально функцію оптимального розподілу інвестицій. Це, однак, не виключає необхідності абстрактного моделювання економічних процесів, оскільки саме на цій основі можна виявити істотні зв'язки, закономірності, визначити умови рівноваги елементів, з яких складається сукупність економічних явищ відповідно до закону вільної конкуренції.

Державне регулювання міжнародних зв'язків в інноваційній сфері повинно базуватися на ряді загальних принципів, таких як взаємна вигода, недопущення дискримінації, еквівалентна технологічна залежність сторін, раціональне поєднання лібералізації і протекціонізму тощо. Як і при впливі на внутрішні науково-інноваційні процеси, тут використовуються прямі й непрямі зв'язки.

У переліку інструментів державного регулювання міжнародного науково-технічного співробітництва відзначаються також:

- 1) вибір і раціоналізація пріоритетних напрямків співробітництва;
- 2) фінансування кадрових обмінів;
- 3) підключення до світових систем науково-технічної інформації;
- 4) включення у світовий технологічний простір шляхом введення в країні міжнародних стандартів і норм;
- 5) надання юридичних, посередницьких, консультаційних та інших послуг учасникам співробітництва;
- 6) підтримка міжнародних контактів малого і середнього інноваційного бізнесу;
- 7) державне стимулювання закордонних інвестицій в інноваційну сферу й аналогічні вкладення вітчизняних інвесторів за кордоном;
- 8) іноземне патентування за державний рахунок;
- 9) закупівля зарубіжної науково-технічної літератури;
- 10) залучення іноземних експертів до оцінки масштабних програм [64].

Центральні органи виконавчої влади здійснюють підготовку пропозицій з реалізації інноваційної політики у відповідній галузі економіки та створюють організаційно-економічні механізми підтримки її реалізації, а також доручають державним інноваційним фінансово-кредитним установам здійснювати конкурсний відбір пріоритетних інноваційних проектів та фінансово підтримують їх у межах виділених коштів.

З метою ефективною концентрації науково-виробничого потенціалу на реалізації пріоритетних проблем, які вимагають акумуляції значних інвестицій розробляються науково-технічні програми. Розроблені програми дозволяють комплексно вирішити галузеві, міжгалузеві, регіональні та державні проблеми і базуються на основі розроблених прогнозів. Прогнозування є найважливішою функцією державного регулювання інноваційної діяльності і служить інформаційним середовищем для формування державних науково-технічних пріоритетів і розробки відповідальних науково-технічних програм. У прогнозі повинні бути погоджені напрямки розвитку всіх галузей національної економіки [93].

Сьогодні у роботі над прогнозами необхідно враховувати: нову політичну та економічну ситуацію; регіоналізацію економіки; перехід на ринкові відносини і звуження сфери державного регулювання; зміну пріоритетів і механізму інноваційної діяльності; господарську самостійність підприємств і організацій; зміну структури власності; загострення проблем екології: енерго- та ресурсозбереження; необхідність формування перспективного інноваційного потенціалу і його ефективного використання.

В ринкових умовах прогнозування інвестиційно-інноваційної діяльності стає важливим інструментом альтернативного передбачення чинників, тенденцій і результатів науково-технічного розвитку підприємств та підвищення добробуту населення України.

Допущені в минулому деформації в економіці знижують можливість використання у прогнозі даних ретроспективного аналізу). Використання цих даних можливе лише для виявлення проблем, що переходять у прогнозований період. Для визначення перспективних тенденцій доцільно використовувати експертні оцінки, досвід інших країн. Прогнозні розробки повинні виконуватися на основі системного підходу і проблемного аналізу можливих змін в економіці під впливом НТП у прогнозованому періоді [33].

У перспективних розробках необхідно враховувати особливості окремих регіонів: проблеми їх соціально-економічного розвитку: природні умови; техногенне навантаження; нерівномірність розвитку територій: рівень забезпечення ресурсами; диспропорції між структурою виробництва і попитом, на продукцію; експортні можливості кожного регіону.

Прогнозні розробки повинні враховувати перехід до ринкової економіки, розвиток нових форм господарювання (концернів, асоціацій, консорціумів, акціонерних товариств, спільних підприємств, малого та середнього бізнесу), звуження державної монополії на зовнішньоекономічні зв'язки і розширення такого роду зв'язків самими підприємствами.

Дослідження взаємозв'язку і взаємодії «нова продукція – нова технологія» відкриває широкі можливості для виявлення деяких важливих

закономірностей розвитку інновацій, джерел їхнього виникнення, факторів. їх визначальних і відповідних соціально-економічних результатів.

Аби утримати темпи зростання економіки на рівні 5-6% на рік, що дає змогу досягти макроекономічної стабільності і, відповідно, можливість інтегруватися у світові економічні процеси, необхідно мати рівень зростання інвестицій в економіку фактично удвічі вище, приблизно 11-12%.

У майбутній перспективі для України можливий інтенсивний приплив інвестицій, передусім у пріоритетні галузі, але наразі це не є можливим. Макроекономічна ситуація в цілому поки що не може орієнтувати нас на серйозне збільшення як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій. Інвестиційна криза постає як найважливіший чинник негативної динаміки промислового виробництва за галузями і в цілому по народному господарству.

Окрім того, були значні експортні можливості у традиційно-індустріальних і сировинно-транзитних галузях і підприємств. Невідповідність за цими складовими частинами промислової та науково-технологічної політики призвела до різноцільової і різношвидкісної стратегії держави у цих питаннях. Затяжна криза ліквідності та різка обмеженість капіталу фінансової та банківської систем вплинули на інвестування промислового виробництва.

Разом із вимиванням капітальних активів відбувається вимивання промислових інвестицій і, у зв'язку з цим, поглиблений розпад індустріального ядра вітчизняної економіки, технологічний спад і галузева невідповідність. Через технічну відсталість, нестачу інвестицій та неузгодженість відносин між галузями витрати матеріальних та енергетичних ресурсів у головних галузях приблизно на 30-50% вищі, ніж у країнах із розвинутою ринковою економікою. В Україні практично відсутні внутрішні недержавні інвестиції, тоді як за міжнародними стандартами приватні інвестиції мають становити 60-70% загальної їх кількості.

З 2006 до 2010 р. політика макрофінансової стабілізації в Україні мала ряд позитивних результатів і наслідків. А 2010-2012 рр. характеризуються

нестабільністю макрофінансової стратегії, а головне – розширенням масштабів нелегальної економіки та зменшенням обсягів споживання на душу населення. Відбувається різке зниження витрат держави на пріоритетні напрями економічного розвитку – науку, введення новітніх технологій, удосконалення техніки й організації виробництва. Ось чому необхідно принциповий, концептуально новий структурний поворот до національних і творчих проривів в інноваційній діяльності. Потрібні зміни глобального характеру щодо підприємницьких стратегій та сучасної політики у сфері економіки, промислового й науково-технічного розвитку. Очевидно, необхідна принципово нова концептуальна стратегія науково-технічного розвитку, а точніше, розвиток інноваційної діяльності на зовсім новій основі.

В умовах зростання конкуренції національні підприємства втрачають ринки збуту продукції через її низьку конкурентоспроможність. Несприятлива ринкова кон'юнктура, значне зношення основних фондів, застарілі технології, відсутність джерел інвестування зумовлюють те, що багато які промислові підприємства і далі скорочують обсяг виробництва при одночасному зниженні рівня прибутковості.

Наприкінці ХХ століття стало очевидним, що рівень розвитку і динамізм інноваційної сфери – науки, наукомістких галузей та підприємств, світових ринків технологій створює основу сталого економічного зростання. Технологічний прогрес змінив масштаби і структури виробництва індустріально розвинених країн і суттєво вплинув на якість життя й добробут населення. Враховуючи світовий і вітчизняний досвід, можна відзначити, що активізація інноваційної діяльності в Україні – проблема національна. Але вона сьогодні не розв'язується.

Висновки до 2 розділу

1. Аналіз сучасного інвестиційно-інноваційного ринку показав на присутність певних особливостей, зокрема, наявність інтелектуальної складової інвестиційно-інноваційного капіталу та складність розрахунку ефекту від впровадження інновацій, пов'язану з великою кількістю невизначених факторів.

2. Розподіл науково-технічних робіт, виконаних власними силами організацій, за видами робіт фактично не змінився : основну частку – 89% - складають науково - технічні розробки. Порівняно з 2002 р. останніми роками зменшилась частка прикладних досліджень. У 2016р. вона склала 4,7 % проти 19,7 % у 2002 р. Дещо зросла доля витрат на фундаментальні дослідження – 2,2% у 2016р. проти 0,67 % у 2002р.

3. Оскільки управління інвестиційно-інноваційною діяльністю є необхідною передумовою життєдіяльності підприємств харчової промисловості в ринкових умовах господарювання; служить інформаційним середовищем для формування державних науково-технічних пріоритетів і розробки відповідних науково-технічних програм, то сьогодні здійснюючи таке управління необхідно враховувати: нову політичну та економічну ситуацію; регіоналізацію економіки; перехід на ринкові відносини і звуження сфери державного регулювання; зміну пріоритетів і механізму інноваційної діяльності; господарську самостійність підприємств і організацій; зміну структури власності; загострення проблем екології: енерго- та ресурсозбереження; необхідність формування перспективного інноваційного потенціалу і його ефективне використання.

4. Інноваційна активність на макrorівні обумовлена економічним і науково-технічним потенціалом країни, духовним станом суспільства, його спроможністю сформулювати національну інноваційну доктрину, стратегію науково-технічного розвитку; визначити напрямки і форми інноваційної політики, сконцентрувати ресурси на її реалізації.

ВИСНОВКИ

1. Вітчизняний бізнес в ринкових умовах має повний комплект мотиваційних важелів для інноваційного прориву. Існуючі зараз в Україні джерела фінансування інновацій на будь-якій стадії їхнього виникнення і розвитку не відрізняються розмаїтістю. Основним джерелом фінансування інновацій у промисловості залишаються інвестиційні ресурси. З метою створення більш сприятливих умов до організаційних і технологічних інновацій пропонуємо створити кептивні і напівкептивні венчурні структури на основі ФПГ.

4. Інвестиційно-інноваційну діяльність визначено нами як вкладання інвестицій в інноваційний розвиток, а також здійснення рішучих рішень з метою збільшення прибутку або досягнення позитивних економічних результатів, що формують найважливіші пропорції економіки: між нагромадженням і споживанням, нагромадженням і інвестуванням, інвестуванням і приростом капітальної вартості, вкладанням і їх віддачею; інвестиційного ринку як форму взаємодії суб'єктів інвестиційно-інноваційної діяльності, що персоніфікують інвестиційний попит і інвестиційну пропозицію.

Особливістю інвестиційно-інноваційного капіталу є наявність інтелектуальної складової.

5. Під поняттям “грошовий потік”, на наш погляд, слід мати на увазі розподілений у часі ряд платежів з позитивною (надходження) та негативною величиною (виплати), що проходять по рахунках коштів підприємства. Переважання тих чи інших грошових потоків на підприємстві пов'язане зі специфікою самого підприємства, його галузевою приналежністю, особливостями фінансування регіону.

6. Дослідивши існуючі підходи до класифікації грошового потоку пропонуємо класифікувати грошовий потік підприємств за ознаками видів господарської діяльності: операційною діяльністю, інвестиційною

діяльністю, фінансовою діяльністю; напрямками руху: вхідні, вихідні, чисті; обсягів обслуговування операції: за одною господарською операцією, за структурними підрозділами, по підприємству в цілому; економічного змісту і призначення: пов'язані з отриманням прибутку, не пов'язані з отриманням прибутку, обов'язкові; методів оцінки в часі: поточні грошові потоки, майбутні грошові потоки.

7. Нами запропонована маркетингова концепція розвитку підприємства з випуску інноваційної продукції, яка передбачає наявність етапу аналізу можливості здійснення інновацій. Як видно на прикладі Запорізької області, розподіл науково-технічних робіт, виконаних власними силами організацій, за видами робіт фактично не змінився: основну частку – 89% - складають науково-технічні розробки. Порівняно з 2002 р. останніми роками зменшилась частка прикладних досліджень: у 2018 р. вона склала 4,7 % проти 19,7 % у 2002 р.

8. В процесі планування діяльності підприємства важливо урахувати можливість виникнення критичних ситуацій, які можуть негативно вплинути на ефективність виробництва продукції. До них належать наступні ризики: погіршення кон'юнктури ринку; невиконання підприємством своїх зобов'язань, пов'язаний з невиходом у зазначений термін на плановий обсяг випуску; втрати (пошкодження) майна внаслідок погіршення криміногенної ситуації в місті; фінансові ризики (інфляційний та інвестиційний); політичний ризик.

Стосовно найімовірніших ризиків були розроблені практичні заходи по нейтралізації їхнього впливу на діяльність підприємства.

9. Для розрахунку обсягів продаж при здійсненні інвестиційно-інноваційної діяльності запропоновано застосовувати модель руху вхідних та вихідних потоків в залежності від значень коефіцієнтів інерційності та провідності потоків в часі. Розроблену модель може бути застосовано для оптимізації обсягів товарної продукції при активізації інвестиційно-інноваційної діяльності.

10. З метою визначення оптимальних обсягів товарної продукції при різних значеннях інвестицій в інноваційний розвиток нами розроблена факторна модель впливу інвестиційно-інноваційної діяльності на ефективність виробництва продукції на підприємствах харчової промисловості. Дана модель апробована на ВАТ «Мелітопольський м'ясокомбінат», ВТК ВАТ «Запоріжсталь» та ТОВ «Моліс».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова В.П. Напрямки ефективного використання науково-технічного потенціалу України // Наука та наукознавство. — 2012. — № 1-2. — С. 73-81.
2. Алимов О.М., Гончарова Н.П., Лобанов В.В., Норіцина Н.І., Курдінович О.В. Структура промислового виробництва в системі ринкової економіки / НАН України; Інститут економіки. — Препр. — К., 2012. — 56 с.
3. Амоша О. Стратегія вдосконалення господарського механізму // Вісник Національної академії наук України. — 2014. — № 1. — С. 11 – 15.
4. Андросова О.Ф., Череп А.В. Трансфер технологій як інструмент реалізації інноваційної діяльності. Монографія. — К.: Кондор, 2019. — 356 с.
5. Андрусенко Г.О., Мартьянов В.П., Савченко В.Д., Садиков М.А.. Організація агробізнесу та підприємництва / Харківський держ. аграрний ун-т ім. В.В.Докучаєва. — Х., 2010. — 179 с.
6. Бажал Ю. М. Необхідність інноваційної моделі економічного зростання для України // Інноваційна діяльність в системі державного регулювання. Ч. 1: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. — Івано-Франківськ, 2011. — С. 4–6.
7. Балацький О.Ф., Теліженко О.М., Соколов Н.О. Управління інвестиціями: Навчальний посібник. — Суми: Університетська книга, 2016. — 232 с.
8. Білецька К.В. Особливості формування інноваційної моделі розвитку виробництва у харчовій промисловості // Держава та регіони (серія: економіка та підприємництво). — 2019. — №1. — С. 39-42.
9. Богиня Д., Волинський Г. Питання макроекономічної стабілізації в Україні // Економіка України. — 2011. — № 2. — С. 4-9.
10. Болюх М.А., Горбатюк М.І. Збірник задач з курсу: Економічний аналіз. — К.:КНЕУ, 2014. — 232 с.

11. Борисенко П.А. Ключові проблеми інноваційного розвитку України на сучасному етапі // Держава та регіони (серія: економіка та підприємництво). – 2019. – №1. – С. 49-52.
12. Борщ А.М. Інвестування: теорія та практика: Навч. посіб. – К.: Знання, 2017. – 470 с.
13. Бутенко О.А. Сучасний стан та аналіз інноваційної діяльності підприємств машинобудування // Держава та регіони (серія: економіка та підприємництво). – 2018. – №4. – С. 51-53.
14. Бутник О.М. Економіко-математичне моделювання динамічних закономірностей розвитку економічних систем. – Харків: Інжек, 2015. – 224 с.
15. Василенко В.О. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, Фенікс, 2015. – 440 с.
16. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник. – К.: НІОС, 2012. – 416 с.
17. Васюренко О., Пасічник І. Шляхи розвитку кредитного забезпечення інноваційної діяльності // Економіка України. – 2012. – №2. – С. 25-31.
18. Вітлинський В.В. Моделювання економіки. – К.: КНЕУ, 2017. – 306 с.
19. Воробйов Ю.М., Воробйова О.І. Інвестування: Навчальний посібник. – Сімферополь: Таврія, 2016. – 340 с.
20. Геєць В., Возна Л. Макроекономічна стабілізація і криза пропозиції у перехідній економіці // Банківська справа. – 1997. – № 6. – С. 7-14.
21. Герасимчук М. Проблеми інвестиційної та інноваційної політики України // Економіка України. — 1997. — № 8. — С. 94-95.
22. Герасимчук М., Галиця І., Задорожна О., Мар'єнко А., Пасічник Л. Джерела інвестицій та їх економічне регулювання / НАН України; Інститут економіки. — К., 2011. — 157с.
23. Глобалізація та фінансова безпека держави // Фінанси України. – 2013. – №9. – С. 151-156.

24. Денисенко М.П. Основи інвестиційної діяльності: підручник для студентів вищих навчальних закладів: – К. : Алерта, 2015, – 338 с.
25. Денисенко М.П., Федоренко В.Г., Маршавін Ю.М., Гречан А.П., Денисенко О.М. Особливості розвитку підприємств на інвестиційно-інноваційних засадах в умовах реформування відносин власності / Київський національний ун-т технологій та дизайну; Інститут підготовки кадрів Державної служби зайнятості України; Академія економічних наук України. — К.: ІПК ДСЗУ, 2018. — 360 с.
26. Державне регулювання економіки: Навч. посібник / С.М. Чистов, А.Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко. – К.: КНЕУ, 2012. – 348 с.
27. Дорогунцов С.І., Данилишин Б.М., Борщевський Л.Г., Тарасова Н.В. Україна: проблеми економічного зростання та мобілізації внутрішніх резервів економіки. – К.: РВПС України НАН України, 2014. – 131 с.
28. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування. – К. Каравела, 2019.– 424 с.
29. Економіка підприємства: Підручник / В.М. Колот, А.О.Заїнчковський, О.М. Паламарчук, Г.О.Швиданенко / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.:КНЕУ, 2012. – 528 с.
30. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф.Покропивного. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2013. – 528 с.
31. Економічні есе. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів України. – К.: Ін-т реформ, 2012. – 106 с.
32. Закон України “Про захист іноземних інвестицій на Україні” №1540а-ХІІ від 18 вересня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 46 – С. 28-32.
33. Закон України “Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки України” № 2623-ІІІ від 11 липня 2013 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2018. – №22. – С. 25-28.

34. Закон України «Про промислово-фінансові групи в Україні» № 437/93 –ВР від 21 листопада 2005 // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 13. – Ст. 88. – С. 15-19.

35. Закон України “Про спеціальні режими інвестиційної діяльності у Закарпатській області” № 357-XIV від 24 грудня 2010 р.// Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 17-19. – С. 28-33.

36. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» № 991–XIV від 16 липня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2018. – № 22. – 24 с.

37. Закон України “Про цінні папери та фондовий ринок” № 3480-IV від 23 лютого 2018 р.// Відомості Верховної Ради України. – 2018. – № 32. – С. 123-135.

38. Захарін С.В. Стимулювання інноваційної діяльності корпоративного сектору // Фінанси України. – 2018. – № 7. – С. 101-107.

39. Збітнов Н.В., Сенченко А.В. Біла книга України 2015 рік. – К.: Вид-во «Вашингтонський конгрес», 2016. – 250 с.

40. Зозульов О. Про посилення конкурентних переваг підприємств // Економіка України. – 2015. – №8 – С. 33-38.

41. Золоткін О. Можливості муніципального бізнес–інкубатора // Підприємництво в Україні: Події, проблеми, перспективи. – 2012. –№ 1. – С. 17-18.

42. Зятковська Л.І. Фінансування інвестицій екологічного спрямування // Фінанси України. – 2018. – № 11. – С. 98-103.

43. Іванченко К.І. Управління розвитком спільних підприємств з іноземним капіталом: Автореф. дис ... канд. екон. наук: 08.06.02 / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2012. – 20 с.

44. Інвестиції та будівельна діяльність в Україні у 2002-2012 рр. Статистичний збірник. – К: Держкомстат України, 2013. – 239 с.

45. Інвестування. Зайнятність. Освіта: Монографія / В.Г. Федоренко, М.Г. Чумаченко, Ю.М. Маршавін. – К.: Наук. світ, 2014. – 517 с.

46. Кізіма Т.О. Іноземне інвестування в умовах інтеграції України у світову економіку // Фінанси України. – 2013. – №10. – С. 118-125.
47. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент. Навч. Посіб. – 2ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2017. – 485 с.
48. Коденська М.Ю. До питання інноваційного розвитку сільського господарства України. // Вісник аграрної науки причорномор'я Миколаївського ДАУ. – Миколаїв, 2017. – Вип. 2(30).- С. 49.
49. Коденська М.Ю. Інвестиційна привабливість аграрно-промислового виробництва регіонів України: Монографія/ За ред. Кісіля М.І., Коденської М.Ю. – К.: ННЦ ІАЕ, 2017. – 478 с.
50. Коденська М.Ю. Інтеграція як фактор активізації інвестиційної діяльності // Економіка АПК.- 2018.- №6.- С. 24-31.
51. Козоріз М.А., Денис О.Б. Аналіз та оцінка інноваційності розвитку економіки регіонів // Регіональна економіка. – 2018. – №4. – С. 29-40.
52. Колот І. П., Внукова И. М., Косарева І. П. Регіональна інвестиційна політика: проблеми і перспективи. – Х.: ТОВ «Модель Всесвіту», 2012. – 148 с.
53. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – №32.
54. Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України: Затв. Постановою ВРУ від 13 липня 2011 р. № 916-XIV // Наука та наукознавство. – 2011. – № 3. – С. 29-36.
55. Короткий статистичний збірник по Запорізькій області за 2017 рік. – Запоріжжя: Головне управління статистики в Запорізькій області, 2018. – 368 с.
56. Кузнєцова А.Я. Реалії банківського фінансування інноваційної економіки // Регіональна економіка. – 2018. – №3. – С. 136-144.
57. Левковська Л.В. Інноваційний розвиток підприємництва: сутність, поняття і регулювання, К.: 2018. – С. 153-154.

58. Левковська Л.В. Основні напрями розбудови моделі інноваційного розвитку // Продуктивні сили і регіональна економіка: Збірник наукових праць : У2 ч., К.: РВПС України НАН України, 2018. – Ч.1. – С. 150-153.

59. Лист Державної податкової адміністрації “Про іноземні інвестиції” №22-0417/10-2799 від 10.04.1997 р. // Офіційний Вісник України. – 1997. – №27. – С. 50.

60. Лист Державної податкової адміністрації “Щодо інвестиційних програм у пріоритетних сферах” № 10-514/10-1943 від 04.05.2007 р. // Офіційний Вісник України. – 2007. – № 30. – С. 45.

61. Лукінов І.І. Економічні трансформації (наприкінці 20 сторіччя). - К.: ІЕ НАН України, АТ "Книга", 1997. – 455 с.

62. Лукінов І., Герасимчук М., Коломійцев В., Пасхавер Б., Бажал Ю. Концепція інвестиційної політики України / НАН України; Інститут економіки. — К., 1997. — 84 с.

63. Любімов В.І. Дослідження сутності та змісту інноваційного розвитку промислових підприємств // Держава та регіони (серія: економіка та підприємництво). – 2018. – №4. – С. 210-214.

64. Магдич С.Б. Аналіз системи чинників інвестиційної привабливості проектів у харчовій промисловості України // Держава та регіони (серія: економіка та підприємництво). – 2019. – №1. – С. 203-207.

65. Маказан Є.В. Грошові потоки сучасних підприємств харчової промисловості //Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції “Трансформаційні процеси в економіці держави та регіонів”. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2018. – 18 жовтня. – С. 83-84.

66. Маказан Є.В. Формування грошових потоків сучасних підприємств харчової промисловості // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наук. праць. – 2018. – Вип. 10(65). – С.83-86.

67. Маказан Є.В. Інтелектуальна складова інноваційних товарів // Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції “Трансформаційні

процеси в економіці держави та регіонів”. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2018. – 19 жовтня. - С. 84-85.

68. Маказан Є.В. Інтелектуальна складова як необхідний компонент інноваційно-інвестиційного капіталу // Всеукраїнська науково-практична конференція “Комп’ютерне моделювання та інформаційні технології в економіці”. - Х.: Харківський національний економічний університет, 2018. – №6.– С. 67-68.

69. Маказан Є.В. Особливості сучасних грошових потоків // Держава та регіони: (Серія: економіка та підприємництво): Збірник наук. праць. – 2018. – №3. – С. 185-188.

70. Маказан Є.В. Особливості сучасного інноваційно-інвестиційного ринку // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції “Актуальні проблеми управління розвитком об’єктів і процесів ринкової економіки”. – Запоріжжя: Гуманітарний університет “Запорізький інститут державного та муніципального управління”, 2018. – 5-6 жовтня .– С. 136-138.

71. Маказан Є.В. Особливості сучасного інноваційно-інвестиційного ринку // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наук. праць. – 2018. – Вип. 11(66). – С.37-40.

72. Маказан Є.В. Особливості функціонування підприємств харчової промисловості при реалізації інновацій // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наук. праць. – 2019. – Вип.230. – С. 65-72.

73. Маказан Є.В. Різниця між поняттями інвестицій та грошових потоків //Матеріали міжнародної науково-практичної конференції “Наука та інновації”. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський національний університет, 2017. – 17-31 жовтня .– С. 31-33.

74. Маказан Є.В. Удосконалення методики прогнозування розвитку підприємств харчової промисловості // Економіка промисловості України: Збірник наук. праць. – 2019 . – С. 150-156.

75. Маказан Є.В. Удосконалення факторної моделі впливу інноваційно-інвестиційної діяльності на ефективність виробництва підприємств харчової

промисловості // Продуктивні сили і регіональна економіка: Збірник наук. праць. – Ч.1.- К.;2019. – С. 158-165.

76. Мельник Л.Ю., Корецький М.Х., Огаренко В.М. Економіка, власність і підприємництво. – Дніпропетровськ: Січ, 2013. – 612 с.

77. Мельник Л.Ю., Сафронов С.О. Основи економічної теорії та підприємництва. – Дніпропетровськ: Січ, 2014. – 461 с.

78. Мертенс А.В. Инвестиции: Курс лекцій по современной финансовой теории. – К.: Киевское инвестиционное агентство, 1997.– 416 с.

79. Мойсеєнко І.П. Інвестування: Навч. посіб. – К.: Знання, 2018. – 490с.

80. Момот В.Є., Пушкар О.І. Роль органів місцевого самоврядування в інвестиційному процесі регіонів // Держава та регіони (серія: економіка та підприємництво). – 2019. – №2. – С. 166-169.

81. Мостенська Т.Л. Економічний механізм формування і ефективного функціонування молочної промисловості України: Автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.07.02 / Інститут аграрної економіки УААН. — К., 2013. — 37 с.

82. Мочерний С., Плотников О. Економічна безпека в контексті державного суверенітету України // Економіка України. – 2010. – № 4. – С. 7-9.

83. Наказ Міністерства з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи “Про затвердження Положення про оцінку та конкурсний відбір інвестиційних програм в МНС України” № 56 від 24.02.2012 р. // Офіційний Вісник України. – 2012. – № 22. – С. 11-13.

84. Наукова та інноваційні діяльність в Україні. Статистичний збірник. – К.: Держкомстат України, 2015. – 289 с.

85. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: Статистичний збірник. –К.: Держкомстат, 2016. – 443 с.

86. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник. К., Держкомстат України, 2017. – 460 с.

87. Науменкова С. Роль банківських установ у інвестуванні розвитку економіки // Банківська справа. — 1997. — № 5. — С. 46-55.
88. Недашківський М.М. Інвестиційний фонд регіонів України та джерела його формування // Фінанси України. — 2012. — № 2. — С. 79-85.
89. Онищенко В.О., Пазинич В.І. Методичні підходи до оцінки інноваційного змісту інвестиційних проектів розвитку суб'єктів господарювання // Фінанси України. — 2018. — № 7. — С. 30-37.
90. Орлов П.А. Визначення ефективності реальних інвестицій // Фінанси України. — 2018. — № 1. — С. 51-57.
91. Оскольський В. Ринок цінних паперів України: проблеми функціонування і розвитку. — К.: КСУ, 2008. — 148 с.
92. Павленко І.А., Гончарова Н.П., Швиданенко Г.О. Економіка та організація інноваційної діяльності / Київський національний економічний ун-т. — К. : КНЕУ, 2014. — 150 с.
93. Паламарчук М., Паламарчук О. Територіальний устрій України // Вісник НАН України. — 2008. — № 11-12. — С. 10-16.
94. Папп В.В. Вдосконалення інвестиційної політики в країні та її вплив на розвиток інвестиційного процесу в регіоні // Регіональна економіка. — 2018. — №2. — С. 50-58.
95. Партин Г., Тивончук О. Стан та перспективи фінансування інноваційної діяльності підприємств // Регіональна економіка. — 2014. — №3. — С. 76-85.
96. Пересада А.А. Інвестиційний процес в Україні. — К.: Лібра, 2010. — 389 с.
97. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. — К.: Лібра, 2014. — 472 с.
98. Пистун М. Д., Мезенцев К. В., Новосад Н. О. Нові форми активізації економічної діяльності в Україні // Механізм створення та функціонування спеціальної економічної зони «Закарпаття»: Матеріали

Міжнар. наук.-практ. конф. (25 листоп. 2011 р., Ужгород, Україна). – Ужгород, 2012. – С. 27-36.

99. Поволоцька О.Л. Теоретичні аспекти інноваційної діяльності // Держава та регіони (серія: економіка та підприємництво). – 2018. – №4. – С. 274-277.

100. Покропивний С.Ф., Новак А.П. Ефективність інноваційно-інвестиційної діяльності / Київський національний економічний ун-т. — К., 1997. — 184 с.

101. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 “Звіт про рух грошових коштів” // Баланс. – 2012. – № 22. – С. 9-14.

102. Положення Державної митної служби “Про порядок державної реєстрації іноземних інвестицій в Україні” № 01/1796 від 26 липня 2004 р. // Урядовий кур’єр. – 2004. – № 12. – С. 44-50.

103. Полякова Ю.В., Бабець І.Г. Перспективи участі регіонів України у формуванні національної інноваційної системи в умовах глобалізації // Регіональна економіка. – 2018. – №3. – С. 96-102.

104. Посібник по реформуванню сільськогосподарських та переробних підприємств. – Вид 2-е, перероб. і доп. / П.Т. Саблук, М.В. Зубець, М.В. Гладій.; За ред. П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка. – К.: ІАЕ, 2012. – 660 с.

105. Послання Президента України до Верховної Ради України Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2017 році. – К.: Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України, 2018. – 412 с.

106. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Концепцію створення спеціальних (вільних) економічних зон в Україні» № 277 від 14 березня 2006р. – 18 с.

107. Промисловість Запорізької області в 2013 році. – Запоріжжя: Запорізьке обласне управління статистики, 2014. – 63 с.

108. Роговой В. Актуальні питання розвитку територій з особливим статусом в Україні // Економіка України. – 2012. – № 11. – С. 4-13.

109. Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про заходи щодо поліпшення інвестиційної привабливості України” № 55-р від 22.02.2013 р. // Урядовий кур’єр. – 2013. – № 15. – С. 3-4.

110. Розпорядження Президента України «Питання створення технопарків та інноваційних структур інших типів» від 23 січня 2008 р. № 17/96 // Уряд. кур’єр. – 2008. – 26 лют. – С .11.

111. Саблук П.Т. Нова економічна парадигма формування стратегії національної продовольчої безпеки України в ХХІ столітті. – К.: ІАЕ УААН, 2013. – 94 с.

112. Садиков М.А. Аналіз інвестиційних ризиків у матеріально-технічному постачанні // Економіка АПК. — 2013. — № 5. — С. 85-90.

113. Садиков М.А. Інноваційна діяльність та її сутність у сфері АПК // Економіка АПК. — 2014. — № 1. — С. 63-66.

114. Симоненко Л.І. Інвестиційний процес в Україні в умовах перехідної економіки // Фінанси України. – 2010. – № 8. – С. 112-114.

115. Соколинский З.В. Теорії нагромадження. – М.: Мысль, 1973. – 321 с.

116. Стадник В.В. Чинники і умови реалізації суб’єктами малого бізнесу стратегії інноваційного розвитку // Регіональна економіка. – 2018. – №3. – С. 58-65.

117. Стеченко Д.М. Державне регулювання економіки: Навч. посіб. –К.: МАУП, 2012. – 176 с.

118. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Навч. посіб. – К.: Вікар, 2013. – 377 с.

119. Стеченко Д. . Управління регіональним розвитком: Навч. по–сіб. – К.: Вища шк., 2012. – 223 с.

120. Стеченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку: Навч. посібник. – К.: Вища школа, 2014. – 254 с.

121. Статистичний щорічник України за 2015 рік / За ред. О.Г. Осауленка – К.: Державний комітет статистики України, 2016. – 643 с.

122. Стащук О.В. Аналіз суті грошового потоку інвестиційної діяльності підприємств // Держава та регіони (серія: економіка та підприємництво). – 2019. – №1. – С. 328-331.

123. Сухоруков А.І., Данілов О.Д., Недашківський М.М., Сухорукова О.А. Управління інноваціями / Державна податкова адміністрація України; Академія держ. податкової служби України. — К.: Видавничий дім "Комп'ютерпрес", 2015. — 206 с.

124. Сухоруков А.І. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник / Інститут муніципального менеджменту та бізнесу. — К., 2011. — 44 с.

125. Сухоруков А.І. Економіка та організація інноваційної діяльності / Інститут муніципального менеджменту та бізнесу. — К., 2013. — 184 с.

126. Ткач А.А. Інституціональна модель інвестицій в інфраструктуру // Держава та регіони (серія: економіка та підприємництво). – 2019. – №1. – С. 332-335.

127. Ткаченко М.О., Мацюра Н.С. Вибір і реалізація інноваційної стратегії // Держава та регіони (серія: економіка та підприємництво). – 2018. – №4. – С. 358-361.

128. Трегобчук В.М. Актуальні проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку національного агропромислового комплексу // Наука та інновації. – 2018. – Т.2. – №5. – С. 94-104.

129. Указ Президента України "Про заходи щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні" № 1513/2017 від 28 жовтня 2017 р. // Урядовий кур'єр. – 2017. – № 136. – С. 57-58.

130. Указ Президента України «Про Раду регіонів» № 534/94 від 20 вересня 2006 р. // Голос України. – 2006. – 22 верес. – 18 с.

131. Україна: Фінансовий сектор і економіка. Нові стратегічні завдання / Роу А., Власенко Ю., Жилияєв І. та ін. – Світовий банк: Видавничий дім „Козак”, 2013. – 120 с.

132. Федоренко В.Г., Гойко А.Ф. Інвестознавство: Підручник. – К.: МАУП, 2012. – 480 с.

133. Фінанси України за 2012 рік – К.: Державний комітет статистики України, 2013. – 34с.
134. Фінанси України за 2013 рік. – К.: Державний комітет статистики України, 2014. – 123 с.
135. Черваньов Д.М., Нейкова Л.І. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України. — К.: Знання, 2011. — 516 с.
136. Череп А.В. Інвестознавство: Підручник. – К.: Кондор, 2018. – 398 с.
137. Череп А.В. Управління витратами суб'єктів господарювання: Монографія. – Херсон: Інжек, 2018. – Ч.ІІ, 360 с.
138. Череп А.В., Островська О.Б. Управління інноваційним процесом у ринкових умовах // Держава та регіони: Сер. Економіка та підприємництво. – Запоріжжя: ГУ «ЗІГМУ», 2017. – №3. – С. 237-241